Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta

Internetowy kwartalnik dla hodowców

Nr 46 (kwiecień – czerwiec 2025)

© Małgorzata Zduńczyk, Zdzisław Jakubanis, Manfred Uglorz

Korekta: Zdzisław Jakubanis
Skład: Manfred Uglorz

Redakcja nie odpowiada za nadesłane teksty i zastrzega sobie dokonanie w nich koniecznych zmian.
Przedruk, odtwarzanie lub przetwarzanie całości lub fragmentów internetowego czasopisma (Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta [Internetowy kwartalnik dla hodowców]) w mediach każdego rodzaju wymaga zezwolenia Redakcji.

Wszystkie zdjęcia i rysunki wyłącznie dla celów poglądowych.
All photos and drawings for illustrative purposes only.
Alle Fotos und Zeichnungen dienen nur zur Veranschaulichung

Na stronie tytułowej: Niebieska angora. Fot. Zdzisław Jakubanis

Kontakt: niwela@gazeta.pl

Spis treści

Manfred Uglorz, *Duński perukarz*, 4

Robert P. Sobecki, *Ary*, 7

Manfred Uglorz, *Hodowla królików*, 12

Zdzisław Jakubanis, *Karasie*, 20

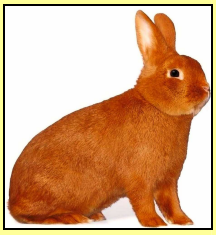

Wzorce, 26

Brodacz boitsforcki.

Roller klużański, roller lugojski, roller gałacki, aradzki wysokolotny, klużański niebieski wysokolotny, lotny kasztanowobrunatny z Karajowy, rumuński wiśniowoczerwony wysokolotny.

Saksoński złocisty.

Filatelistyka, 45

Duński perukarz (EE 604)

N: Dänische Perücke, F: Capucin Danois, A: Danish Jakobin
Grupa VII – strukturalne
Obrączka numer 7

Pochodzenie

Od czasu, w którym na kontynencie europejskim pojawiły się gołębie z bogatym upierzeniem na szyi i głowie, które nazywane były jakobinami ze względu na rysunek, bądź perukarzami, dynamicznie rozwinęła się ich hodowla, głównie w Anglii, krajach Beneluksu oraz w Niemczech. Dzięki różnym upodobaniom hodowców tych krajów i starannej selekcji, powstały cztery rasy, a mianowicie perukarze, jakobiny limburskie, perukarze duńskie i staroholenderskie kapucyny.

W Danii gołębie z peruką, hodowane były od dawna pod różnymi nazwami. Na przykład gołębie o czerwonym kolorze upierzenia, nazywano gołębiami z Dannebrogu (południowa Jutlandia). Gdzie indziej nazywano je perukarzami lub jakobinami. Kiedy ustaliła się w Danii świadomość, że przecież chodzi o tego samego gołębia, różnie nazywanego, postanowiono w 1973 roku nazwać je duńskimi perukarzami (Danek paryk)

Charakterystyka ogólna

Duńskie perukarze są harmonijnie zbudowanymi, małymi i bardzo spokojnymi gołębiami, o wyprostowanej postawie i żywym temperamencie. Długość duńskiego perukarza, od dzioba do końca ogona wynosi od 30 do 32 cm.

Opis budowy

Duńskie perukarze mają małą, zaokrągloną **głowę**, jednak widzianą z boku nieco spłaszczoną. **Oczy** ich są perłowe, **brwi** zaś wąskie i czerwone, a **dziób** średniej długości, jasnoróżowy, niezbyt cienki i nieco wygięty. Pod względem kształtu i kolorystyki już sama głowa czyni duńskie perukarze gołębiami pięknymi i godnymi hodowli.

Szyja perukarzy z Danii jest średniej długości, niezbyt mocna, raczej prosta, z wyraźnie zaokrąglonym podgardlem, **pierś** pełna i noszona wysoko, **plecy** zaś są szerokie w ramionach i opadające w kierunku ogona.

Chociaż duńskie perukarze nie są gołębiami lotnymi, to jednak **skrzydła** mają mocne, chociaż niezbyt długie. Dobrze okrywają one plecy, spoczywają na ogonie bez krzyżowania się z sobą lotek I rzędu. **Ogon** jest stosunkowo krótki, lecz dobrze zwarty i składa się z 12 sterówek. Średniej długości **nogi**, są koloru różowego, skoki nieopierzone, a pazurki jasne.

Całe **upierzenie** jest gęste i mocne.

Struktura peruki

Pióra tylnej części peruki powinny być napięte. Nie może być między nimi przerw i prześwitów. Kolia, czyli przednia część peruki, powinna przylegać do szyi, ale nie zakrywać oczu i mieć po obu stronach taką samą długość. Jej linia – patrząc z boku – jest nieco zakrzywiona. Patrząc z przodu, odległość pomiędzy krawędziami kolii powinna wynosić od 1,5 do 2 cm. Podział na tylną i przednią część peruki powinien być wyraźny i możliwie prosty.

Cała struktura peruki nie może burzyć harmonijnej budowy gołębia, a więc nie może być zbyt uboga ani zbyt wybujała.

Odmiany kolorystyczne

Duńskie perukarze hodowane są w kilku odmianach barwnych. Znane są czarne, czerwone, żółte, niebieskie z czarnymi pasami, niebieskie bez pasów, niebieskopłowe, perłowe z ciemnymi paskami, perłowe bez pasów, perłowopłowe, czerwonopłowe, żółtopłowe. Znane są także całe białe, a odmiany niebieskie, perłowe, czerwone i żółte odpowiednio grochowe.

Kolor i rysunek

Wszystkie kolory u duńskich perukarzy muszą być nasycone, z metalicznym, czerwonym połyskiem, ale niebieskie i perłowe muszą mieć zielonkawy połysk.

Rysunek perukarzy duńskich jest mnisi. Biała jest u nich głowa, aż do około 1,5 cm poniżej oka i 0,5 cm poniżej dzioba; ogon z klinem oraz od 7 do 10 lotek I rzędu.

Reszta upierzenia jest kolorowa do około 1 cm od odbytu. W przypadku pasów dąży się do uzyskania dwóch nieco zakrzywionych, równolegle biegnących pasów. U grochowych rysunek powinien być wyraźny i wyrównany.

Duże wady

Do wad zalicza się: dużą i nieharmonijną sylwetkę; zbyt mocną, krzywą lub mało zwartą strukturę upierzenia peruki (w pozycji paradnej); słabo przylegające pióra pozostałego upierzenia do ciała, zbyt jasny kolor na brzuchu, nieczyste oczy i bardzo jasne lub szorstkie brwi.

Uwagi dotyczące hodowli

Hodowla duńskich perukarzy nie jest trudna. Duńskie perukarze wymagają jednak starannej opieki ze względu na bogate upierzenie peruki na głowie i szyi, a także dobrej jakości ziarna, aby kolor ich upierzenia był dostatecznie intensywny.

Łączenie ich w pary z innymi perukarzami, głównie ze staroholenderskimi kapucynami jest niewskazane.

Przy ocenie duńskich perukarzy bierze się pod uwagę kolejno: ogólny wygląd; budowę (skrzydła, ogon, nogi) i sylwetkę; głowę, dziób i oczy; kolor i rysunek.

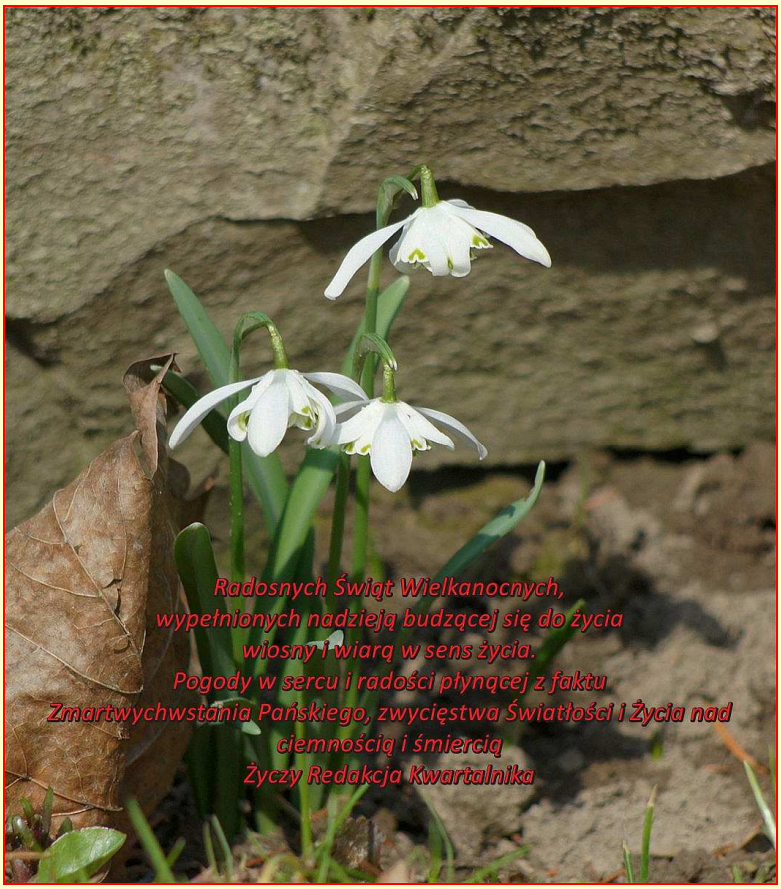

Ary

Z pośród około 370 gatunków papug, żyjących obecnie na świecie, najbardziej rozpoznawalną grupę rzędu *Psittaciformes* stanowią ary. Papugi z tej grupy systematycznej odznaczają się charakterystycznymi cechami: należą do największych papug i posiadają typową do swojej grupy morfologię ciała; są długoogoniastymi ptakami o mocnych i dużych dziobach, służącym im do rozłupywania najtwardszych łupin orzechów i nasion palm; wspinania się i chwytania różnych przedmiotów. W zależności od gatunku, posiadają kolorowe i kontrastowe ubarwienie, które niekiedy jest kompilacją wielu kolorów (żółtego, zielonego, czerwonnego, niebieskiego) na przykład ara żółtoskrzydła lub ubarwienie podstawowe składa się z jednego koloru (grantowoniebieskiego) na przykład ara hiacyntowa; odznaczają się wysoką inteligencją, połączoną ze dobrymi zdolnościami naśladowczymi dźwięków (naśladowanie ludzkiej mowy). Ze względy na atrakcyjny wygląd, łatwość oswajania się i wspomnianą wysoką inteligencje, ary należą do najbardziej ulubionych i hodowanych papug. W naturze zamieszkują głównie Amerykę Południową oraz Środkową.

Ara zielonoskrzydła

Systematyka ar

Pierwotnie do grupy ar zaliczonych było 17 gatunków, zaszeregowanych do trzech rodzajów: *Anodorhynchus* – 3 gatunki, *Cyanopsitta* – 1 gatunek , *Ary* (właściwe) – 13 gatunków. W ostatnich dwóch dekadach (dzięki badaniom molekularnym) w grupie ar właściwych wyszczególniono 3 nowe rodzaje: *Primolius* – 3 gatunki, *Orthopsittaca* – 1 gatunek, *Diopsitta* – 1 gatunek, a co nie miało wpływu na całkowitą ilość taksonów.

L.p.	Nazwa naukowa	Nazwa polska	Nazwa angielska	Nazwa niemiecka	Wielkość
Rodzaj *Anodorhynchus*					
1.	*Anodorhynchus hiacintinus*	ara hiacyntowa	Hyacinth Macaw	Hyazinthara	100 cm
2.	*Anodorhynchus leari*	ara błękitna	Lear´s Macaw	Lear - Ara	75 cm
3.	*Anodorhynchus glaucus*	ara turkusowa	Glaucous Macaw	Meerblauer Ara	72 cm
Rodzaj *Cyanopsitta*					
4.	*Cyanopsitta spixi*	ara modra	Spix´s Macaws	Spix - Ara	56 cm
Rodzaj *Ara*					
5.	*Ara ararauna*	ararauna	Blue and Yellow Macaw	Gelbbrustara	86 cm
6.	*Ara glaucogularis*	ara szafirowa	Blue-throated Macaw	Blaulatara	85 cm
7.	*Ara chloroptera*	ara zielonoskrzydła			90 cm
8.	*Ara macao*	ara żółtoskrzyda	Scarlet Macaw	Helroter Ara	85 cm
9.	*Ara militaris*	ara zielona	Militari Macaw	Kleiner Soldatenara	70 cm
10.	*Ara ambiqua*	ara oliwkowa	Buffon´s Macaw	Grosser Soldatenara	85 cm

11.	*Ara rubrogenys*	Ara różowooka	Red-fronted Marcaw	Rotohara	60 cm
12.	*Ara severa*	ara kasztanowo-czelna	Chestnut-fronted Macaw	Rotbugara	46 cm
Rodzaj *Primolius*					
13.	*Primolius cuoloni*	ara niebieskogło-wa	Blue-headed Macaw	Gebirgsara	41 cm
14.	*Primolius auricolis*	ara zółtoszyja	Yellow-collared Macaw	Goldnackenara	38 cm
15.	*Primolius maraca-na*	ara marakana	Illiger´s Macaw	Rotrüskenara	43 cm
Rodzaj *Orthopsittaca*					
16.	*Orthopsittaca manilatus*	ara żółtolica	Red –belied Macaw	Rotbauchara	48 cm
Rodzaj *Diopsitta*					
17.	*Diopsitta nobilis*	ara czerwonora-mienna	Red-schouldered Macaw	Hans Zwergara	30cm

W naturze stan liczebny poszczególnych gatunków jest różny. Do najrzadszych należą przedstawiciele rodzaju *Anodorhynchus.* W stanie krytycznym jest ara modra *(Cyanopsitta spixi)*. Na szczęście dzięki hodowli w warunkach *sztucznych*, udało się uratować tą najrzadszą arę świata, która w naturze wyginęła w listopadzie 2000 roku. Po wielu latach starań i mozolnej pracy berlińskiego centrum hodowli zagrożonych wyginięciem papug (ACTP), udało się odtworzyć pierwotnie krytyczną populację do ilości około 200 papug i przywrócić ten gatunek brazylijskiej przyrodzie. W imponującym rodzaju *Anodorhynchus* występuje jeden gatunek, co do którego nie ma pewności czy wyginął całkowicie. To legendarna ara turkusowa *(Anodorhynchus glaucus),* która została opisana przez Viellota w 1816 roku. Gatunek ten był spotykany w prowincjach: Artigas (północno-zachodni Urugwaj i Rio Grande do Sul oraz Santa Catarina w Brazylii). Werner Lantermann, autor świetnej monografii – „ Aras” twierdzi, że ara turkusowa jest trzymana i rozmnażana w Europie u jednego hodowcy, który chce pozostać „incognito”. Pozostałe wymienione gatunki są już sukcesywnie od wielu lat rozmnażane pod opieką człowieka (Menschobhut).

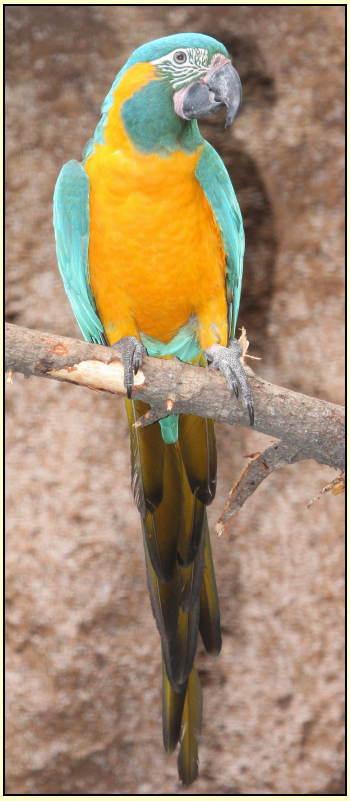

Ara szafirowa jest często mylona z arararauną

Niestety rozwój cywilizacji przyczynił się do tego, że kilka gatunków ar wyginęło bezpowrotnie. Zaliczane były one do grupy endemitów żyjących na archipelagach i wysypach akwenu Morza Karaibskiego. Wspomniany Lantermann wymienia aż 9 taksonów. *Anodorchyncus purpurascens* – z wyspy Gwadelupa, *Ara utocthones* – z wyspy Sanct Crox, *Ara atwooodi* – żyła na wyspie Dominika, *Ara erythrocophala* – z Jamajki, *Ara gosei* prawdopodobnie występowała na Kubie, *Ara guaddeloupnsis* - żyła na wyspach: Gwadelupie, Martynice i Dominice, *Ara martini* – wyspa Martynika. Ostatni gatunek, który wyginął, ale został najlepiej poznany i opisany to pochodząca z Kuby *Ara tricolor*. Wymarły gatunek posiada aż 15 preparatów muzealnych zgromadzonych w Europie i USA. Ubarwienie tej ary, jak wskazuje nazwa naukowa (tricolor – trójbarwna) składało się z kolorów: czerwony, czarny i niebieski. Wielkość ary tricolor wynosiła 50-60 cm. Bezpowrotnie zniknęła z naszej planety pod koniec XIX wieku.

Chów, pielęgnacja i żywienie

Ze względy na swoją wielkość i anatomię, ary wymagają konkretnych i solidnych pomieszczeń hodowlanych. Większe gatunki powinny być trzymane w wolierach o długości minimum 5 m, przy szerokości minimalnej 1,5 – 2 m. W hodowli ar ważna jest wysokość woliery . Papugi te czują się komfortowo, kiedy woliery są odpowiednio wysokie, minimum 2,5 – 3 m. Ptaki wówczas mają poczucie bezpieczeństwa i chętniej przystępują do lęgów. W naszych warunkach klimatycznych (Europa Środkowa), zimą potrzebne są pomieszczenia wewnętrzne, które zapewniają arom temperaturę dodatnią w granicach 5 – 10°C. W konstrukcji pomieszczeń zwracamy uwagę na parametry osiatkowania woliery. Grubość drutu do mniejszych gatunków to około 2 mm, a większe gatunki potrzebują siatek o grubości minimum 3–4mm. Ze względu na hałaśliwość ar, które odzywają się rano i wieczorem, pomieszczenia wewnętrzne powinny być solidne, o grubych ścianach, tłumiących intensywne głosy ptaków. Pisząc o hałasach jakie wydają ary, należy dodać, że wypuszczać je należy w godzinach południowych, kiedy ptaki mają już za sobą poranną fazę głośnego odzywania się o brzasku wschodzącego dnia.

Ary zielone – para

Ara ararauna – najbardziej znany i rozpowszechniony gatunek ze wszystkich ar

Ary, jak wszystkie ptaki, uwielbiają się kąpać. Zazwyczaj w wolierach umieszcza się spryskiwacze, które zapewniają kąpiel, a która jest nieodzowna do utrzymania piór we właściwym stanie. Nieodzownym wyposażeniem woliery są grube żerdzie z drzew liściastych, które umożliwiają ptakom siadanie, poruszanie się oraz są miejscem szczególnej aktywności. Zniszczone żerdzie powinno się bezzwłocznie wymieniać, aby ptaki miały możliwość ciągłego zajęcia się nimi. Wskazane są duże pnie i huśtawki np. z grubych lin. Dno woliery (wylotu) powinno być wybetonowane, wyłożone płytami. Dobrze sprawdzają się ozdobne kamienie, które można przepłukiwać wodą. W części wewnętrznej można wykorzystać piasek lub zrębki

drewna. Duże, przestronne, solidne woliery, to warunek „sine qua non”, zapewniający arom dobrostan, który ma wpływ na ich zdrowie i reprodukcje.

W żywieniu ar obowiązują 2 zasady. Mniejsze gatunki karmimy drobniejszymi nasionami z mniejszym udziałem nasion oleistych (słonecznik, kardi, konopie). Duże gatunki wymagają zbilansowanej, zasobnej w tłuszcze mieszanki, które podstawą jest słonecznik oraz różne gatunki orzechów. Na naszym rynku są dostępne mieszanki dla ar renomowanych zagranicznych firm i polskich producentów, którzy z każdym rokiem podnoszą jakość oferowanej karmy. Bardzo dobrze sprawdzają się mieszanki, które składają się z nasion, orzechów oraz suszonych owoców i warzyw. Urozmaicone składy stanowią bogaty jadłospis, z którego ptaki chętnie korzystają. Przy czym należy pamiętać o tym, że ary bardzo dużo pokarmu niszczą, co jest charakterystycznym zachowaniem przy żerowaniu. W dawce pokarmowej powinno się pamiętać o owocach i warzywach. Ary zjadają praktycznie wszystko, co jest sezonowo dostępne. Jabłka, gruszki, marchew, cukinia powinny stanowić codzienną dawkę pokarmową. Ary jak wszystkie papugi lubią skiełkowane i moczone nasiona. Są specjalne mieszanki do kiełkowania, przeznaczone dla dużych papug, w tym ar. Minerały, kostka wapienna, grity to ważne uzupełnienie żywienia. Wodę zmieniamy codziennie i możemy do niej dodawać witaminy, a w okresie lęgów wapień (Ca). Gałęzie do obdziobywania, szyszki, kawałki zdrowej kory to uatrakcyjnienie menu ar. W ostatnich latach modnymi w żywieniu stały różne oleje bogate w kwasy Omega, jak np. olej palmowy, czy rokitnikowy.

Hodowla

Ze względu na to, że ary są ptakami długowiecznymi późno dojrzewają. Dojrzałość płciową osiągają wcześniej, ale rozpłodowa wymaga czasu. Najszybciej do reprodukcji poodchodzą mniejsze gatunki ar, na przykład ara czerwonoramienna może rozpocząć gniazdowanie w wieku już 2 lat. Większe takie jak ararauna, zielonoskrzydła wymagają minimum 5 – 7 lat. Najdłużej czeka się na ary hiacyntowe i błękitne, które zaczynają się rozmnażać dopiero w wieku około 10 lat. Kluczem do sukcesu w rozmnażaniu każdych papug, jest kompatybilna para. Idealnym rozwiązaniem jest, kiedy ptaki mogą dobrać się w sposób naturalny. Dlatego najlepiej stworzyć stado młodych ptaków i dać im czas na poznanie się i wybór partnera. Dobra para ar przebywa blisko siebie, ptaki wzajemnie czyszczą sobie upierzenie i razem pobierają pokarm. Takie zachowanie rokuje dobrze i można od takiej pary oczekiwać przychówku. Ary najchętniej gniazdują w budkach lęgowych wydrążonych w naturalnych pniach drzew. Wielkość sztucznej dziupli lęgowej jest zależna od wielkości danego gatunku. Ary są płodnymi ptakami i składają zazwyczaj od 3 do 5 jaj. Wysiadywaniem zajmuje się samica, która na początku sama karmi pisklęta, później włącza się samiec. Pisklęta mniejszych gatunków przebywają w budce przez około 2 miesiące, większe około 3 miesiące i więcej. Ary dobrze odchowują swoje potomstwo. Niekiedy pojawia się kanibalizm w postaci wyrywania piór pisklętom. Wówczas należy odebrać pisklęta i rozpocząć procedurę sztucznego odchowu. Generalnie hodowla ar jest zdecydo-

Najmniejsza z ar – ara czerwono ramienna

wanie łatwiejsza jak na przykład kakadu. Gdzie bardzo często dochodzi do okaleczeń lub zabicia samicy przez agresywnego samca.

Ary w Polsce

Trudno stwierdzić kiedy pierwsze egzemplarze ar trafiły do Polski. U nas nie było tradycji hodowli ptaków egzotycznych jak np. w Czechach, gdzie już w XIX w były organizowane wystawy. W Polsce ptaki egzotyczne (w tym papugi) były trzymane głównie w ogrodach zoologicznych. Poznański Ogród Zoologiczny posiadał ary hiacyntowe już w latach 60-tych, a w 1967 roku miało miejsce pierwsze rozmnożenie ar hiacyntowych na świecie – właśnie w poznańskim zoo. O tym sensacyjnym wydarzeniu wspomina Tony Silva w swojej monografii „*Macaws*". Jeśli chodzi o prywatnych hodowców, to bez wątpienia jednym z nestorów hodowli ar w Polsce był nieżyjący już Włodzimierz Smoliński z Warszawy, który zajął się ich hodowlą już w latach 60-tych minionego stulecia. Pan Włodzimierz był trenerem zapaśników Legii Warszawa. Jego częste sportowe wyjazdy zagraniczne kończyły się przywiezieniem nowych ptaków do swojej kolekcji, którą trzymał na strychu w jednej z warszawskich kamienic. Na początku lat 90-tych pojawiła się firma Inter-Zoo Adam z Legionowa. Jej właściciel Adam Florczuk zajął się sprowadzaniem różnych gatunków ptaków egzotycznych na większą skalę. Po nawiązaniu relacji handlowych ze sławną filipińską farmą papug Antonio Mario de Diosa pojawiły się rzadkie jak na tamte czasy gatunki papug, w tym również ar. Warto wspomnieć o jeszcze jednym importerze. Krzysztofie Pruszyńskim z Krakowa, który już w latach 80-tych importował duże ilości ptaków egzotycznych. Obecnie w naszym kraju hodowla ar rozwija się bardzo dobrze. Z każdym rokiem przybywa miłośników tych imponujących papug. Coraz częściej są hodowane jako domowe pupile (pet animals).

Pisklę ary różowookiej w wieku 45 dni

Pisklęta ar przed wylotem z gniazda. 1 ara zielonoskrzydła i 2 ary żółtoskrzydłe

Obecnie w Polsce występują wszystkie gatunki ar poza arą błękitną, turkusową i najrzadsza arą modrą, którą można już spotkać np. u duńskich kolekcjonerów. Większość gatunków jest z powodzeniem rozmnażana.

Młoda ara hiacyntowa

Bibliografia

- Milan Vaśićek, „*Arowe a aratingy*", 2001;
- Tony Silva, „*Macaws*", 2019;
- Czasopismo „nowa EXOTA", lata 2004 – 2024.

Robert P. Sobecki

Hodowla królików

Pochodzenie i udomowienie

Pochodzenie

Królik dziki, europejski, także często nazywany śródziemnomorskim, a także udomowiony, należy do zajęczaków z rodziny zającowatych. Do tej rodziny należy także królik bagienny i królik błotny. Królik nie jest zającem, a zając królikiem, chociaż należą do zającowatych.

Zające i króliki, pomimo pewnych podobieństw do gryzoni, nie są gryzoniami. Podstawową różnicą w budowie między zajęczakami, a gryzoniami jest uzębienie. Gryzonie mają jedną parę górnych siekaczy, a zajęczaki mają w szczęce dwie pary siekaczy.

Europejski królik dziki

Gryzonie poruszają dolną szczęką w przód i w tył, a zajęczaki rozdrabniają pożywienie okrężnymi ruchami swoich szczęk. Ponadto gryzonie są w stanie trzymać pożywienie w przednich łapach, a zajęczaki nie.

Oczy królika umożliwiają widzenie nawet w ciemnościach. Ich boczne ustawienie zwiększa kąt widzenia. Ponadto króliki mają bardzo dobrze rozwinięty węch. Mają także charakterystyczne długie uszy, uczestniczące w procesie termoregulacji, czego nie ma większość gryzoni. Króliki śpią głównie w dzień, natomiast w nocy są aktywne.

Ojczyzną królika europejskiego jest Półwysep Iberyjski i południowa Francja. W starożytności kupcy feniccy, docierający swoimi okrętami aż do cieśniny gibraltarskiej, zaskoczeni byli ogromną ilością żyjących na Półwyspie Iberyjskim ssaków, podobnych do góralków (*Procavia capensis*), żyjących w Palestynie i Syrii. Fenicjanie omyłkowo biorąc króliki za góralki, nazwali je *i-shepan-ham*. Błędnie użyta fenicka nazwa królika stała się podstawą dla łacińskiej nazwy rzymskiej prowincji – Hiszpanii.

Grecki geograf Strabon (urodzony ok. 63 r. przed Chr. w Amasei, zmarł ok. 24 r. po Chr) w 3 tomie swojego dzieła „*Geographica hypomnemata",* nazwał Hiszpanię "krainą królików". Gaius Plinius Secundus zwany Starszym (ur. 23 r. zm. 25 sierpnia 79 po Chr.) w swej „*Historia naturae"* pisał o pladze królików na Balearach oraz o zniszczeniach w umocnieniach Tarragony, dokonanych przez króliki, kopiące nory w wałach miasta.

Króliki dzikie preferują miejsca, o niskim poziomie wód gruntowych, porośniętych trawą i krzewami. Kopie nory o długości od 2 do 2,5 m. Nora zakończona jest komorą, w której królik odpoczywa, a samica wychowuje swoje młode. Króliczęta rodzą się gołe i ślepe. Szybko jednak rosną, ponieważ mleko królików jest bogate w składniki odżywcze.

Dzikie króliki żywią się trawą, ziołami, chwastami, delikatnymi pędami krzewów, żołędziami i owcami. Są znacznie bardziej ufne, aniżeli zające. Dlatego obecnie króliki dzikie zasiedlają nawet parki i tereny blisko osiedli ludzkich, gdzie mogą żerować na polach uprawnych, gdzie są niszczą uprawy i są utrapieniem dla rolników.

Króliki dzikie ławo adaptują się do środowisk, gdzie zostaną wypuszczone. Na przykład na Kerguelach, gdzie klimat jest dość surowy, wypuszczone króliki szybo doprowadziły do zmiany roślinności. Brak właściwego dla królików pożywienia, zmusił je do żywienia się – głównie zimą – wyrzucanymi przez fale morskie na brzeg wodorostami i morszczynami.

Tam, gdzie wypuszczone króliki znalazły przyjazne dla siebie środowisko, i w którym brak było dla nich naturalnych wrogów, rozmnożyły się błyskawicznie i stały się plagą i zagrożeniem – na przykład w Australii – dla owiec, hodowanych przez farmerów. O wiele większe od królików owce, nie wytrzymały konkurencji z małymi, mierzącymi około 40 cm długości i ważącymi około 2 kilogramów królikami. Samica królika dzikiego rodzi około dziewięć razy w ciągu roku i wydaje na świat każdorazowo około osiem małych królików, dlatego dla fauny i flory, króliki stanowią poważne zagrożenie.

Hodowane na całym świecie, poza Antarktydą, domowe króliki (*Oryctolagus cuniculus domesticus),* są udomowioną forma królika europejskiego (*Oryctolagus cuniculus*).

Udomowienie

Spotkać można pogląd, że króliki zostały udomowione na Półwyspie Iberyjskim, jednak nie ma to przekonywujących dowodów. Dlatego uważa się, że zostały one udomowione dopiero w okresie dominacji Rzymu.

Wyżej wspomniany Pliniusz Starszy pisał, że króliki hodowano na mięso. Były one trzymane w dużych zagrodach, zwane leporariami. Wojskowa ekspansja Rzymu w Azji Mniejszej, przede wszystkim w Europie, spowodowała znaczne powiększenie się terytorium, na których żyły króliki. Z leporariów, w których hodowano króliki dla wojska, przynajmniej dowódców legionów rzymskich, niejednokrotnie królikom udawała się ucieczka. Dawały one początek nowym populacji na nowych terenach.

Początkowo w leporariach hodowano zające, ale nie chciały się one w nich rozmnażać. Wpuszczono do nich króliki, które w krótkim czasie opanowały całe leproraria.

Na początku średniowiecza niewielu zmienił się sposób hodowli królików. Nawet później nie rezygnowano ze sposobu hodowli królików, zapoczątkowanej przez Rzymian. Na rysunku z XIV wieku widać kobiety łapiące króliki przy pomocy klatki i fretki.

Kobiety chwytające króliki (wiek XIV)

Ale we Francji w klasztorach rozpoczęto klatkowy chów królików, w celu zapewnienia mnichom „substytutu mięsa” podczas Wielkiego Postu. Uważa się, że miało to miejsce już w 600 roku po Chr. Hodowla klatkowa zapoczątkowała racjonalną hodowlę, a która prowadziła do powstania wielu ras królików.

Handlarz skórami króliczymi

Hodowla królików stawała się coraz bardziej popularna, za którą nie podążała fachowa wiedza o hodowli. Dlatego w Włoszech w XIII wieku na Uniwersytecie w Bolonii Piotr Crescencius wprowadził wykłady na temat hodowli królików.

Przez bardzo długi okres, celem hodowli królików było jedynie pozyskanie smacznego mięsa i skór króliczych. Selekcja miała na celu zwiększenie masy ciała, a tym samym ciężaru królików i uzyskanie dobrej jakości skór dla rzemieślników szyjących futra. Skórami króliczymi były zainteresowane nawet dalekie Chiny

Dzięki racjonalnej hodowli królików powstało wiele ras.

Pod względem wielkości króliki dzielimy na duże, średnie, małe, karłowate, a pod względem struktury owłosienia, na króliki o owłosieniu normalnym, krótkim (reksy), długim (np. angory) i satynowym. Porównując króliki należące do różnych grup, dostrzegamy dużą różnorodność pomiędzy hodowanymi obecnie królikami.

Porównanie dzikiego królika ze współczesnym rasowym królikiem (baran)

W Polsce bardzo długo mało znane były króliki i zainteresowanie ich hodowlą było niewielkie. Króliki sprowadzano z Niemiec, a do kupna nie zachęcała cena, która była bardzo wysoka. Lepiej było hodować inne zwierzęta. Zapotrzebowanie nie skórki królicze był również niewielkie. W lasach i polskich kniejach dosyć było zwierzyny, które dostatecznie pokrywały popyt na futra. W niektórych regionach Polski funkcjonowało powiedzenie: Kto hoduje gołębie i króliki nie zasługuje na miano gospodarza.

Obecnie w Polsce, po pewnym okresie stagnacji, ciągle wzrasta liczba hodowców królików, szczególnie rasowych, którymi można się pochwalić na wystawach. Wzrostowi liczby hodowców królików sprzyja również, możliwość wyjazdów na zagraniczne wystawy i zakup dobrego materiału hodowlanego.

Zainteresowanie hodowlą królików wzrasta również dlatego, ponieważ króliki hoduje się już nie tylko dla pozyskania zdrowego mięsa, ale dlatego, że króliki stały się zwierzętami do towarzystwa, a także dla celów sportowych.

Nie wszystkie króliki nadają się, jako zwierzęta do towarzystwa. Raczej rasy wielkie i średnie należy wykluczyć. Najlepiej nadają się króliki ras małych, przede wszystkim karłowatych. Przy zakupie królików do towarzystwa należy być ostrożnym, ponieważ w sklepach zoologiczny sprzedaje się często króliczęta bezpośrednio po odsadzeniu od matek i nie wiadomo, co z nich wyrośnie. Najlepiej zaopatrzyć się w puchatego towarzysza bezpośrednio u hodowcy, zajmującego się hodowlą karłowatych królików.

Biały niebieskooki, gronostajowy królik miniaturowy (hermelin)

Zawody z udziałem królików (Rabbit hopping) są mało znane w Polsce. U naszych południowych sąsiadów cieszą się dużą popularnością wśród młodzieży. Często też wystawy w Czechach połączone są z zawodami z udziałem królików. Budzą one zainteresowanie wśród dzieci i są zachętą do hodowli królików.

Olbrzym szary

EE: 1. Riesen (Ograu)
Grupa: rasy duże
Genotyp (dot. barwy futra): AABBCCDDGG

Pochodzenie

Olbrzymi królik pochodzi z okolic Gandawy w belgijskiej Flandrii, która w XIX wieku była bastionem hodowli królików. W czasie pierwszych importów w latach 1880–1890 flandryjskich królików do Niemiec oraz innych europejskich krajów, nazywano je królikami flandryjskimi. Prawdopodobnie były one wynikiem selekcji. Ale pierwsze flandryjskie króliki importowane do Niemiec, były znacznie lżejsze od dzisiejszych olbrzymów. Ważyły od 4 do 5 kg). Dzisiaj zaliczano by je do rasy średniej.

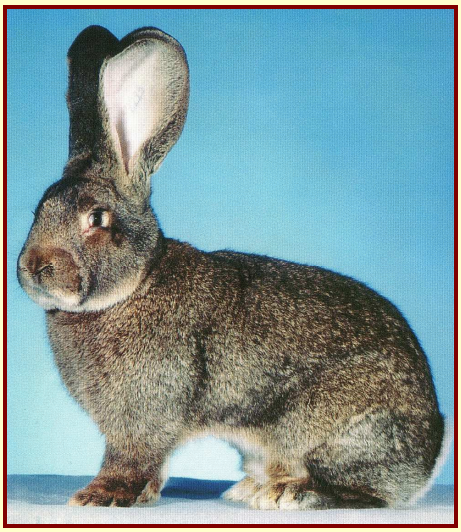

Króliki z tamtych czasów miały białe znaki na klatce piersiowej, przednich nogach i czole. Były one wymagane w ówczesnym wzorcu, obowiązującym we Flandrii.

W Niemczech po raz pierwszy pokazano flandryjskie króliki w Chemnitz w 1893 roku. Wtedy ważyły około 4,5 kg.

W Niemczech zaczęto pracować nad zwiększeniem wagi tzw. flandrów. Po dwudziestu latach selekcji ważyły już od 8 do 9 kg, zaczęto więc nazywać je niemieckimi olbrzymami.

Po okresie zwiększenia wagi olbrzymów, zaczęto pracować nad ujednoliceniem pogłowia pod względem typu i budowy. Także pracowano nad powstaniem kilku odmian barwnych olbrzymów. Jednak najbardziej popularny jest olbrzym szary. W zbiorze europejskim wzorców królików, przyjęto nazwę olbrzym. Jednak nadal olbrzym szary w niektórych krajach jest nazywany olbrzymem belgijskim, flandryjskim lub niemieckim.

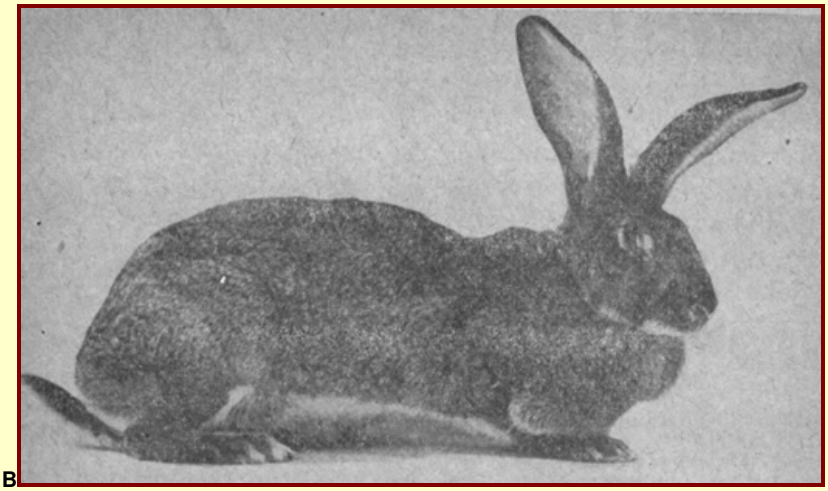

B

Olbrzym belgijski z 1960 r.

1. Typ, korpus i budowa

Olbrzym ma majestatyczną postawę, szerokość i długość odpowiadającą jego pełnej wadze. Jest królikiem dużym, o wydłużonym tułowiu oraz mocnych kościach. Korpus powinien być tak samo szeroki i umięśniony z przodu, jak i z tyłu. Tylne nogi olbrzyma są mocne, szeroko rozstawione i równoległe do tułowia. Ogon jest długi i noszony blisko ciała. Przy normalnej wadze, długość tułowia powinna wynosić 72 cm.

Przy swobodnej pozycji, szeroko rozstawionych i mocnych kończynach przednich, powinien występować wystarczający prześwit między brzuchem a podłożem. Ale przesadnie wysoka postawa oraz typ zajęczaka są nieakceptowane.

Głowa olbrzyma jest duża, z szerokimi, mocnymi, pełnymi policzkami i dobrze rozwiniętą górną i dolną szczęką. Powinna być proporcjonalna do wielkości ciała. Uszy, ogólnie odpowiadające wielkości zwierzęcia, są bardzo mocne i wyprostowane. Ich długość wynosi około jednej czwartej długości ciała i dlatego uważa się, że idealna ich długość wynosi około 19 do 20 cm.

Oczy są brązowe, pazurki ciemnorogowe, czasem nawet czarne.

U samic dozwolone jest dobrze uformowane i nieduże wole.

Normalna waga olbrzyma, powinna wynosić powyżej 7,0 kg, minimalna 5,5, a maksymalna 11,5 kg.

Pełną dojrzałość olbrzymy szare osiągają dopiero w 12. miesiącu życia. Ale normalną wagę, a więc 7 kg powinny osiągnąć w 8. miesiącu. Miesięczne przyrosty masy ciała przedstawia poniższa tabela:

Miesiąc	1	2	3	4	5	6	7	8
Kg	0,7	1,6	2,6	3,6	4,6	5,5	6,3	7,0

Wady dotyczące budowy

Do małych wad zalicza się: niewielkie odchylenia od typu; niewielkie odchylenia od minimalnej i maksymalnej długości ciała, a także postawy (zbyt niska lub za wysoka) oraz niewłaściwy kształt głowy; cienkie pomarszczone uszy, nieco krótkie, nie odpowiadające wielkości ciała.

Do dużych wad zalicza się: znaczne odchylenia w długości tułowia (poniżej 66 cm) oraz od wymaganego typu; duże odchylenia od wymaganego typu głowy u samca i samicy oraz struktury uszu. Uszy krótsze niż 17 cm i niewłaściwy sposób noszenia uszu.

Okrywa włosowa i barwa okrywy

Olbrzym żółty

Okrywa włosowa jest bardzo gęsta i o dobrej strukturze. Długość okrywy włosowej wynosi około 4 cm. Również uszy są dobrze owłosione.

Barwa okrywy włosowej u olbrzyma szarego na grzbiecie jest intensywnie szarobrązowa, z czarnymi włosami ościstymi, dzięki czemu na futrze widoczne jest wyraźne cieniowanie. Barwa na piersi, kończynach oraz po bokach tułowia, jest nieco jaśniejsza i słabiej zaznaczone jest cieniowanie. Klin na karku jest mały, nieco brązowy; uszy czarnoobramowane. Brzuch, wewnętrzna część kończyn i spód ogona są białe. Górna część ogona jest kolorowa, ale nie oszroniona. Szczęki i częściowo oczy obramowanie są białymi włoskami.

Obok szarej okrywy włosowej, występuje także: odmiana ciemnoszara, żelazistoszara, zajęcza, zajęczoszara, niebieskoszara, szynszylowa, niebieska i żółta.

Olbrzym biały

EE: 2. Riesen, weiß
Grupa: rasy duże
Genotyp (dot. barwy futra): aa– – – –

Pochodzenie

Olbrzym biały jest w niektórych krajach nazywany białym olbrzymem belgijskim, flandryjskim lub niemieckim. Jednak współczesny olbrzym biały, wyraźnie odbiega w typie i budowie od dawnego białego olbrzyma belgijskiego. Dawniej też był uważany za białą odmianę belgijskiego olbrzyma.

Z. wzorca z 2012 roku

Typ i budowa

Olbrzym biały ma majestatyczną postawę; duży i wydłużony tułów, odpowiednio szeroki i głęboki, oraz mocną strukturę kości. Korpus powinien być tak samo szeroki i umięśniony z przodu, jak i z tyłu. Tylne nogi olbrzyma są mocne, szeroko rozstawione i równoległe do tułowia. Ogon jest długi i noszony blisko ciała. Przy normalnej wadze białego olbrzyma, długość jego tułowia powinna wynosić 72 cm.

Przy swobodnej pozycji, szeroko rozstawionych i mocnych kończynach przednich, powinien występować wystarczający prześwit między brzuchem a podłożem. Ale przesadnie wysoka postawa oraz typ zajęczaka są nieakceptowane.

Biały olbrzym ma dużą głowę, z szerokimi, mocnymi i pełnymi policzkami, i dobrze rozwiniętą górną i dolną szczęką. Głowa powinna być proporcjonalna do wielkości ciała. Uszy, ogólnie odpowiadające wielkości zwierzęcia, są bardzo mocne i wyprostowane. Ich długość wynosi około jednej czwartej długości ciała i dlatego uważa się, że idealna ich długość wynosi około 19 do 20 cm.

U samic dozwolone jest dobrze uformowane i nieduże wole.

Oczy mogą być czerwone lub niebieskie, półprzezroczyste, a pazurki bez pigmentu (białe).

Normalna waga białego olbrzyma wynosi powyżej 7,0 kg, minimalna 5,5 maksymalna 11,5 kg

Miesięczny przyrost wagi olbrzyma białego jest gorszy od olbrzyma szarego.

Misiąc	1	2	3	4	5	6	7	8
Kg	0,7	1,6	2,6	3,6	4,5	5,3	5,8	6,5

Wady dotyczące budowy

Niewielkie odchylenia od typowej sylwetki, także niewielkie odchylenia od minimalnej i maksymalnej długości ciała, uważa się za niewielkie wady. Natomiast za duże wady uważa się znaczne odchylenia w długości tułowia (poniżej 66 cm) oraz znaczne odchylenia od wymaganej długości uszu (poniżej 17 cm). Za poważną wadę uważa się także odchylenia od wymaganego typu, głównie typu głowy samca i samicy.

Okrywa włosowa

Okrywa włosowa białego olbrzyma jest gęsta i o dobrej strukturze. Długość okrywy włosowej wynosi około 4 cm. Również uszy są dobrze owłosione.

Kolor owłosienia jest czysto biały, z dobrym połyskiem, rozciągającym się na całym ciele, a więc bez żadnych odchyleń na głowie, uszach, brzuchu i nogach. Kolor poszycia nie różni się zasadniczo od barwy okrywy.

Wady dotyczące futra

Mocno żółtawy lub szary odcień okrywy włosowej, także brak połysku jest wadą, którą należy brać pod uwagę.

CDN

Manfred Uglorz

Karasie

Karasie są rybami słodkowodnymi i ciepłolubnymi z rodziny karpiowatych. Powszechnie występują w Europie i Azji. W Polsce występują dwa gatunki: nasz rodzimy karaś pospolity (*Carassius carassius*) i obcy w naszej ichtiofaunie, karaś srebrzysty (*Carassius auratus gibelio*), który został sprowadzony z Chin i Wschodniej Azji.

Karaś pospolity (*Carassius carassius*).

Jest rybą o ciele bocznie spłaszczoną i silnie wygrzbieconą, dlatego jej wysokość mieści się dwa razy w długości ciała. Grzbiet jest ciemny, brunatny, natomiast boki ciała są złotobrązowe w ciemnych wodach lub złociste w wodach prześwietlonych. Brzuch żółtawy lub biały. Głowę ma niewielką, dość krótką i tępo zakończoną, natomiast oko ma stosunkowo duże z charakterystyczną srebrzystą tęczówką. Otwór gębowy końcowy, mały, skośnie rozcięty. Brak wąsików, w odróżnieniu od karpia. Płetwa grzbietowa stosunkowo duża o wypukłej, górnej krawędzi, w odróżnieniu od karasia srebrzystego, który ma krawędź wklęsłą. Ogon silny, duży ze słabo wklęsłą płetwą ogonową. Płetwy piersiowe i brzuszne mogą mieć zabarwienie czerwonawe.

Karaś pospolity

Karaś pospolity jest rybą bardzo odporną na zmiany warunków. Wytrzymuje ubytki tlenu w wodzie pod lodem (przyducha) praktycznie do zera i także podwyższoną temperaturę do 38°C. Optymalna dla niego temperatura wody to do około 27°C. Jest bardzo odporny na zmiany pH wody i przeżywa jej wahania w zakresie od 4,0 do 10,5.

Karaś pospolity po odłowach, żywy

Jest jedną z najbardziej wytrzymałych ryb na zanieczyszczenia wody i dzięki wszystkożerności może przeżyć ekstremalne warunki. Zjada wszystko co znajdzie w wodzie, żyjątka denne, plankton, larwy owadów, ikrę ryb i wylęg, detrytus (obumarłe rośliny i tkanki zwierząt), miękkie rośliny wodne. Najintensywniej odżywia się latem, kiedy jest bardzo ciepło. Lubi wody stojące lub płytkie, wolno płynące, gęsto zarośnięte miękką roślinnością o mulistym dnie. Najchętniej przebywa w pobliżu brzegu, gdzie jest najcieplejsza woda. Zimuje w głębszych warstwach wody w pobliżu dna w stanie odrętwienia lub nawet zagrzebuje się w mulistym dnie. Ryby żyjące w płytkich zbiornikach z wodą opadową, w okresie suszy zagrzebują się głęboko w mulistym dnie i przebywają tak do intensywnych opadów deszczu. Ryby w takich wodach przybierają formy skarłowaciałe ze względu na niedobory pokarmowe, a poza tym nie mają dobrych warunków do tarła i są narażone na ataki drapieżników.

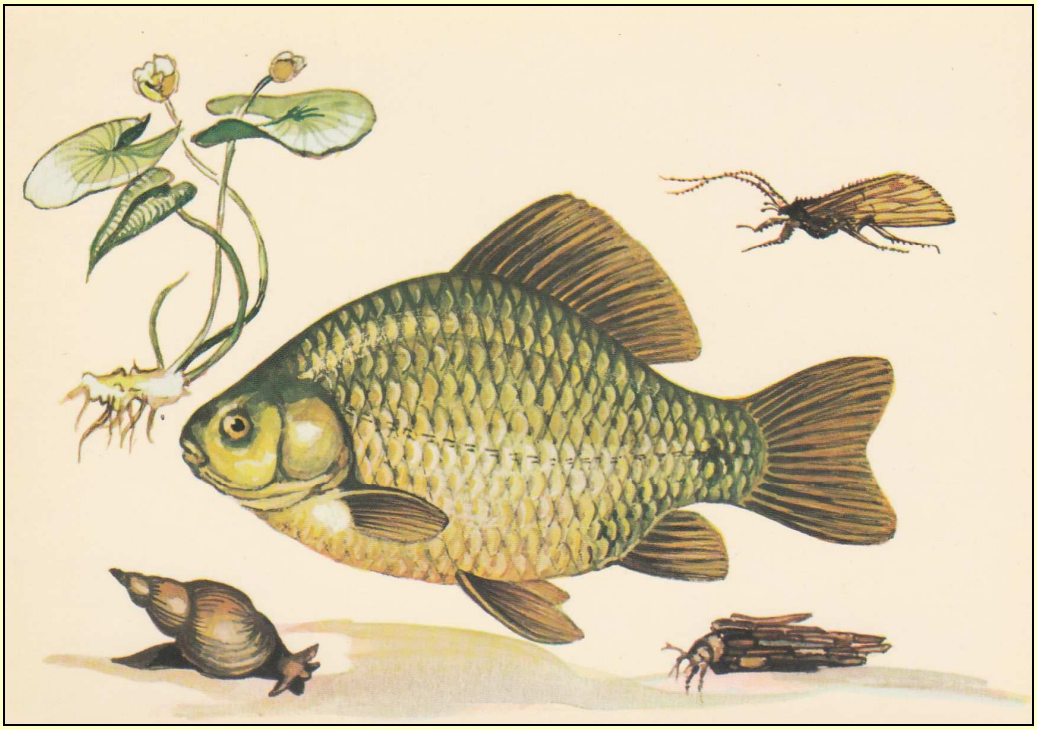

Karaś pospolity (kartka pocztowa)

W optymalnych warunkach, karasie osiągają dojrzałość do rozrodu w wieku powyżej 2 – 4 lat. Tarło odbywają od maja do końca lipca, kiedy woda osiągnie temperaturę pow. 20^0 C. Wycierają się w gęstej roślinności na płyciznach, gdzie samice ikrę przyklejają do roślinności, co robią kilkakrotnie w okresie rozrodczym. Ilość składanej ikry waha się od kilku do kilkuset tysięcy sztuk w zależności od wielkości samicy. Po kilku dnia wylęgają się larwy, które intensywnie żerują pobierając drobny plankton znajdujący się wśród roślinności. Karaś pospolity, w porównaniu do karasia srebrzystego rośnie stosunkowo powoli, tak, że po pierwszym roku życia osiąga długość do 5 cm. Jest rybą towarzyszącą karpiom w stawach karpiowych, ale jest konkurentem pokarmowym, jednak ze względu na ładne ubarwienie jest tolerowany i sprzedawany do oczek wodnych i na łowiska komercyjne. Rośnie wolno, bo kilku letnie ryby osiągają wagę maksymalnie do 1 kg. Wielu smakoszy chwali sobie smaczne mięso karasia, które ma posmak słodkawy.

Z punktu widzenia wędkarskiego, duży karaś nie jest łatwym celem połowu, ponieważ pływa samotnie, raczej głęboko, a przynętę chwyta nieufnie i delikatnie, a przy zacięciu i holowaniu jest bardzo waleczny. Młode karasie pływają stadnie i chwytają każdą przynętę wrzuconą do wody.

Przy odłowach jesiennych karpi, małe karasie występujące czasem w dużych ilościach są sprzedawane na łowiska komercyjne jako pokarm dla drapieżników. Przez rybaków i wędkarzy są uważane jako „chwast rybi”.

Karaś pospolity jest na polskiej Czerwonej liście ryb w kategorii NT (bliski zagrożenia), z powodu zmniejszenia jego ilości w naszych wodach w wyniku ekspansji karasia srebrzystego, który jest również wytrzymały na niesprzyjające warunki klimatyczne, a także na niezwykle skuteczną strategię rozrodczą (następny rozdział).

Karasie w Polsce: pospolity i srebrzysty nie mają ani okresu ochronnego, ani wymiaru ochronnego.

Rekord Polski karasia (nieokreślonego) złowionego na wędkę wynosi od roku 2024: masa 4,76 kg i długości 60 cm.

Karaś srebrzysty (*Carassius auratus gibelio*).

Jest to ryba o ciele spłaszczonym, jak u karasia pospolitego, ale mniej wygrzbieconym. Grzbiet jest ciemnostalowy, boki srebrzyste, brzuch beżowożółty do białego, płetwa grzbietowa wklęsła, ciemnoszara, tak, jak i ogonowa i odbytowa. Pierwszy twardy promień płetwy grzbietowej i odbytowej jest bardzo grubo piłkowany i ostry. Płetwy piersiowe jaśniejsze, różowawe. Ciało pokryte twardymi, cykloidalnymi łuskami, łatwo odpadającymi, dobrze umięśnione. Głowa niewielka, nieco zaostrzona, otwór gębowy końcowy, półdolny, bez wąsików, oczy duże osadzone w górnej części głowy.

Karaś srebrzysty po odłowach, żywy

Karaś srebrzysty pochodzi z terenów Azji Wschodniej, z dorzecza Amuru. Do Polski został zasiedlony w latach trzydziestych XX wieku, gdzie bardzo szybko się rozprzestrzenił i obecnie jest u nas najpospolitszą rybą obcego pochodzenia. Występuje w stawach, nizinnych rzekach, starorzeczach, stawach karpiowych, a nawet zatokach morskich o niskim zasoleniu wody. Jest rybą wszystkożerną, odporną na zanieczyszczenia wody, braki tlenu (przyducha), przegrzanie oraz niewielkie zasolenie wody. Jest konkurentem pokarmowym dla rodzimych gatunków tzw. białej ryby: leszczy, płoci, linów, krąpi i innych, a w stawach karpiowych dla karpi, co jest nie mile widziane przez hodowców karpi. Mimo, że stosunkowo szybko rośnie i tuczy się, to ich wartość handlowa jest mała w porównaniu do karpi, ale wartość spożytej karmy, jest duża.

Ich wszechobecność w polskich wodach jest spowodowana niezwykłą strategią rozrodczą, nazywaną gynogenezą. Strategia polega na tym, że samice karasia srebrzystego nie potrzebują do odbycia tarła samców własnego gatunku, bo korzystają z tarła w naszych warunkach innych gatunków ryb karpiowatych, takich jak: leszcze, krąpie, płocie, liny, wzdręgi i inne, których mlecz samców pobudza ikrę samic karasi, które tę ikrę złożyły na roślinach, do rozwoju zarodków bez połączenia się gamet. W ten sposób z tej ikry wylęgają się tysiące klonów samic karasia srebrzystego. W miejscu swojego pochodzenia, czyli Azji do tarła przystępują samce i samice karasia srebrzystego, natomiast w Europie w populacji występują tylko samice, które w swojej gwarze wędkarze nazywają „bękartami”.

Karaś srebrzysty dojrzałość do rozmnażania osiąga po 2 – 5 latach i wiosną przy temperaturze wody około 18°C przystępuje do tarła przy okazji tarła innych tzw. białych ryb. Wiosną natomiast, przystępują do żerowania wcześniej niż karaś pospolity, bo kiedy na płyciznach woda osiągnie temperaturę ok. 10°C.

W czasie tarła samice karasia srebrzystego składają na roślinach od kilku do kilkuset tysięcy jaj ikry w zależności od wielkości samicy, w różnych miejscach. Po kilku dniach wylegają się larwy, które intensywnie żerują wśród roślinności płytkiej strefy przybrzeżnej pobierając drobny fito- lub zooplankton. Wylęg w pierwszym roku stosunkowo szybko rośnie i osiąga 5 cm długości. Na wiosnę przy zalewaniu stawów karpiowych wodą z rzeki, zasiedlają stawy i w towarzystwie narybku karpia intensywnie żerują, uszczuplając karmę przeznaczoną dla

karpi. Po 3 latach pobytu z karpiami w stawach są atrakcyjną, cenowo rybą konsumpcyjną dla smakoszy mięsa karasia.

Karasie srebrzyste wyselekcjonowane przy odłowach karpi, GR Trojanów

Są zalecenia dla wędkarzy, aby karasia srebrzystego złowionego na wędkę w wodach krajowych nie wypuszczać do wody, ponieważ jest rybą inwazyjną. Inną sprawą jest nadmierna ilość karasi przy odłowach jesiennych karpi, kiedy ten nadmiar tzw. chwastu rybiego jest sprzedawany na łowiska komercyjne jako pokarm dla drapieżników.

Karaś pospolity, podobnie jak karaś srebrzysty tworzy formy karłowate, występujące w małych stawikach, gliniankach, oczkach leśnych powstałych z wód opadowych, z których korzystają ptaki wodne (kaczki), i które na swoich piórach i nogach przeniosły ikrę karasi, z której wylęgły się larwy karasi. W takich ubogo pokarmowo wodach karasie nie rosną do normalnych wielkości.

Mięso karasi srebrzystych, jak i pospolitych jest wyjątkowo smaczne, z małą ilością grubych ości i cienkiej skórze. Do konsumpcji należy wybierać sztuki o wadze min. 0,5 kg lub cięższe. Przy kupnie tuszki karasia w sklepie, karasia srebrzystego poznamy po kolorze otrzewnej, która jest silnie pigmentowana, prawie czarna.

W Chinach około 1000 lat temu wyhodowano podgatunek karasia złocistego (*Carassius auratus auratus*), obecnie znanego pod nazwą „złota rybka”, która jest hodowana i trzymana w akwariach domowych, a także oczkach wodnych. Szacuje się, że na świecie jest około 300 odmian barwnych „złotej rybki” różniących się kształtem ciała, długością i kształtem płetw, a także ubarwieniem. Złota rybka nie występowała w naturze w formie dzikiej. Jest efektem selekcji prowadzonej przez setki lat w Chinach, a następnie w Japonii, Wietnamie i kilku innych krajach azjatyckich.

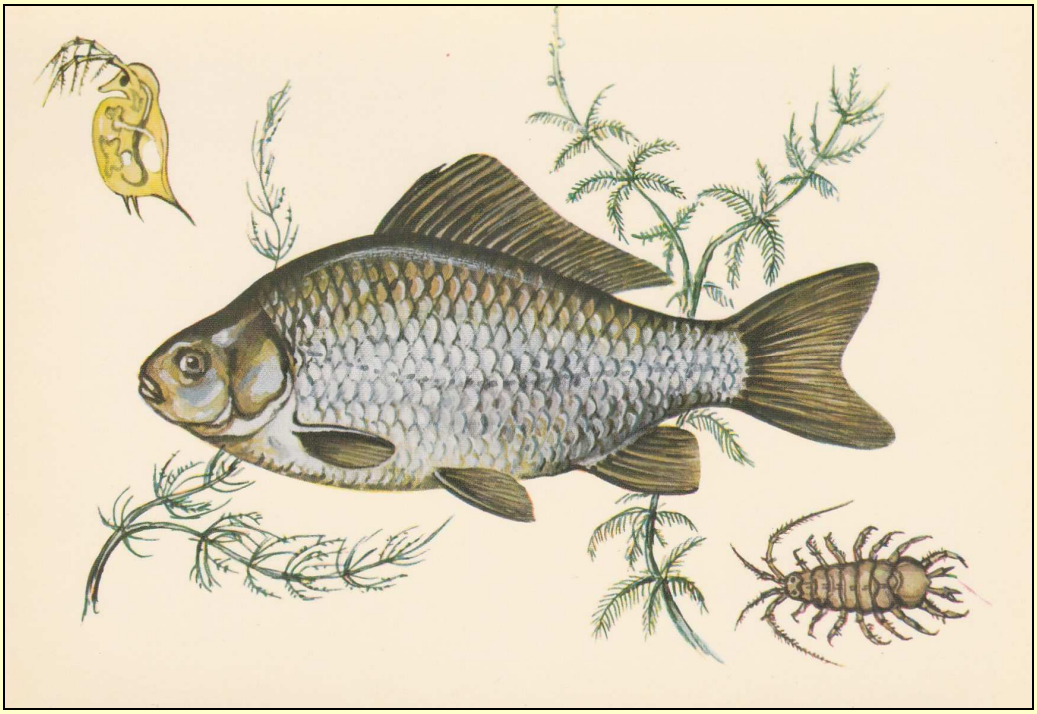

Karaś srebrzysty (kartka pocztowa)

Pierwszym europejskim krajem, do którego sprowadzono złote rybki była Portugalia, prawdopodobnie w XVII wieku. Skąd rozprzestrzeniła się po Europie i trafiła do Rosji. Pierwsze rozmnożenie przeprowadzono prawdopodobnie w Holandii na początku XVIII wieku.

W Polsce od okresu powojennego istnieje tradycja chowu i hodowli złotych rybek w ogrodowych oczkach wodnych lub akwariach domowych. W latach osiemdziesiątych XX wieku istniał Klub Miłośników Złotych Rybek przy Zarządzie Głównym Polskiego Związków Akwarystów, który wydawał czasopismo *Akwarium,* w którym zostało opisane około 10 odmian złotych rybek.

Chów złotych rybek w akwarium nie jest kłopotliwe, ale akwarium powinno mieć pojemność min. 100 litrów, woda powinna być filtrowana i napowietrzana, ale niepodgrzewana.

Ogrodowe oczko wodne powinno mieć głębokość min. 1,5 metra, aby w okresie zimowym woda nie zamarzała do dna.

Żywienie złotych rybek nie sprawia problemu, ponieważ ryby są wszystkożerne i zjadają każdy podany im pokarm. Należy nadmienić, że złote rybki są długo żyjące i mogą żyć w dobrych warunkach kilkanaście do nawet dwudziestu lat.

Złote rybki są atrakcyjnym tematem na znaczkach pocztowych w światowej filatelistyce.

Materiały źródłowe:

– *Ryby słodkowodne Polski*, (Praca zbiorowa), PWN, 1986
– Joanna Grabowska, *Atlas Ryb Polski*, Ringier Axel Springer Polska, 2017
– *Wędkarstwo*, Kolekcja Hachette Polska, (Praca zbiorowa), nr 12/2011 i 34/2012
– Andrzej Rudnicki, *Ryby Wód Polskich* – Atlas, WSiP, 1989
– *Kartki pocztowe: karaś pospolity i karaś srebrzysty*

Zdjęcia ryb w wodzie zostały wykonane na Wystawie Wędkarskiej „Rybomania”

w Lublinie w 2014 roku, na wystawie Zoopark w Lublinie w 2024 roku (złote rybki) i w Gospodarstwie Rybackim Trojanów w 2023 roku podczas jesiennych odłowów ryb.

Opracowanie i zdjęcia: Zdzisław Jakubanis

Brodacz boitsforcki

D - Bosvoorder Bartzwerge, F, B - Barbu de Boitsfort, NL - Bosvoordse baardkriel

źródło: https://wpba24.com/raze/0004/60130_004.php

Pochodzenie

Belgia.

Wrażenie ogólne

Bezogoniasta odmiana brodacza watermalskiego. Bardzo mały, krępy karzełek o wyprostowanej postawie. Lekko wystająca pierś i opuszczone skrzydła podkreślają karłowaty pokrój. Główne cechy rasowości to trzyczęściowa broda, spłaszczona, skierowana do tyłu grzywka oraz grzebień różyczkowy z potrójnym kolcem.

Cechy rasowości koguta

Tułów: szeroki, dość krótki; postawa wyprostowana.

Szyja: ledwie średniej długości; noszona wygięta do tyłu; całkowicie upierzona; poniżej tyłu głowy odstająca grzywka.

Grzbiet: krótki; pochyły.

Ramiona: szerokie; zakryte piórami szyi (grzywy).

Skrzydła: średniej długości; lekko wygięte (lotki) do środka; noszone luźno i opuszczone.

Siodło: pełne i ściśle przylegające, dobrze zaokrąglone i całkowicie zakrywające tył tułowia.

Ogon: całkowity brak.

Pierś: pełna; szeroka; noszona lekko wysunięta do przodu.

Brzuch: średnio rozwinięty.

Głowa: szeroka; zaokrąglona; wyglądający na dużą ze względu na grzywkę.

Policzki: czerwone; częściowo zakryte bokobrodami.

Grzebień: grzebień różyczkowy; średniej wielkości; jego potrójny kolec opiera się na przedniej części grzywki.

Dzwonki: bardzo małe; zakryte brodą.

Zausznice: bardzo małe; białe, częściowo czerwone dopuszczalne; zakryte bokobrodami.

Oczy: duże; kolor – patrz ubarwienia.

Dziób: dość krótki; lekko wygięty; kolor zależny od koloru skoków.

Broda: w pełni rozwinięta; trzyczęściowa (broda i bokobrody).

Grzywka: dobrze rozwinięta; wąska; zwrócona do tyłu, leżąca na głowie, bez piórek odstających na boki.

Podudzia: krótkie i mocne.

Skoki: średniej długości; gładkie; drobno łuskowane; kolor – patrz ubarwienia.

Palce: średniej długości.

Upierzenie: w pełni rozwinięte; dobrze przylegające; nieco bardziej miękkie w przedniej części ciała.

Cechy rasowości kury

Podobna do koguta, z wyjątkiem różnic płciowych, ale skrzydła noszone nieco wyżej. Grzywka wyraźniejsza niż u koguta, pióra szersze, skierowane do tyłu. Grzebień mniejszy niż u koguta i częściowo zakryty grzywką.

Duże błędy cechy rasowości

Tułów zbyt szeroki lub zbyt wąski; zbyt płaska pierś; za długi grzbiet; postawa pozioma; uboga broda lub grzywka; tworzenie się czubka; pojedynczy kolec grzebienia; różna od trzech liczna kolców grzebienia; dzwonki zbyt duże i wystające na brodę; jakiekolwiek zaczątki kręgów ogonowych lub piór ogonowych; kolor żółty na skokach.

Odmiany barwne

Uznane są odmiany barwne brodacza watermalskiego poza: złocisto-niebieską porcelanową (gold-blauporzellanfarbig) i żółtą z czarnym ogonem (gelb mit schwarzem Schwanz).

Informacja ogólna: na rzecz typu, pokroju i barwy, u obu płci dopuszczalne są niewielkie różnice w kolorze skoków i dzioba. Kolor i wzór piór brody we wszystkich odmianach barwnych odpowiada w przybliżeniu kolorowi i znaczeniom na piersi.

Odmiany barwne brodacza boitsforckiego (EE 2024 rok):

– biała (weiß)
  biało-czarna gronostajowa (weiß-schwarzcolumbia)
  biało-niebieska gronostajowa (weiß-blaucolumbia)
  brzozowa/srebrzystopierśna czarna (birkenfarbig)
  brzozowa niebieska/srebrzystopierśna niebieska (blau-birkenfarbig)
  brzozowa złocista/złocistopierśna czarna (gold-birkenfarbig)
  brzozowa złocista niebieska/złocistopierśna niebieska (blau-goldbirkenfarbig)
  cytrynowa porcelanowa (zitron-porzellanfarbig)
  czarna (schwarz)
  czarno-biała srokata (schwarz-weißgescheckt)
  czarno-srebrzysta (schwarz-silber)
  czarno-złocista (schwarz-gold)
  czerwona (rot)
  izabelowa porcelanowa (isabell-porzellanfarbig)
  jastrzębiata (gesperbert)
  lawendowa (perlgrau)
  lawendowo-biała srokata (perlgrau-weißgescheckt)
  niebieska (blau)
  niebieska z obwódką (blau-gesäumt)

niebiesko-biała srokata (blau-weißgescheckt)
niebiesko-srebrzysta (blau-silber)
niebiesko-złocista (blau-gold)
przepiórcza biała (weiß-wachtelfarbig)
przepiórcza cytrynowo-biała (weiß-zitronwachtelfarbig)
przepiórcza lawendowo-srebrzysta (perlgrau-silberwachtelfarbig)
przepiórcza niebieska (blau-wachtelfarbig)
przepiórcza niebiesko-srebrzysta (blau-silberwachtelfarbig)
przepiórcza srebrzysta (silber-wachtelfarbig)
przepiórcza złocista/przepiórcza (wachtelfarbig)
srebrzysta porcelanowa (silber-porzellanfarbig)
srebrzystoszyja(silberhalsig)
złocista porcelanowa/porcelanowa (gold-porzellanfarbig)
złocistoszyja(goldhalsig)
żółta (gelb)
żółta biało nakrapiana (gelb mit weißen Tupfen)
żółto-czarna gronostajowa (gelb-schwarzcolumbia)
żółto-niebieska gronostajowa (gelb-blaucolumbia)

Masa ciała: kogut 600 g, kura 500 g
Minimalna masa jaja wylęgowego: 28 g
Barwa skorupy jaja: biała do kremowej
Rozmiar obrączki: kogut 11, kura 10

Na podstawie: wzorca europejskiego „Rassegeflügel-Standard für Europa”, 2019 oraz „EE - Listy ras miniaturowych i karzełków właściwych oraz ich odmian barwnych uznawanych w Europie (” Liste der in Europa anerkannten Zwerghühnerrassen und deren Farbenschlägen”).

Opracowanie: **Małgorzata Zduńczyk**

Fot. Zdzisław Jakubanis

Rumuńskie gołębie lotne

Roller klużański (EE 976)

Rum: Rouleur de Cluj

N: Klausenburger Roller, F: Rouleur de Cluj, A: Cluj-Napoca Roller
Grupa IX – lotne
Obrączka numer 9

Fot. Zdzisław Jakubanis

Pochodzenie

Rumunia, miasta Kluż, Bistrita, Mureş. Wyselekcjonowany zgodnie z założeniami hodowców rumuńskich z rollerów perskich.

Charakterystyka ogólna

Średniej wielkości gołąb, o pięknej budowie, podniesionym ogonie, skrzydłach noszonym pod ogonem, z gładką głową.

Czas trwania i styl lotu

Kiedy rasa została utworzona, wtedy miała dobre umiejętności latania. Obecnie hoduje się ją tylko ze względu na cechy zewnętrzne. Obecnie czas lotu rollera klużańskiego jest krótki i na niewielkiej wysokości, ale nadal posiada zdolność koziołkowania do przodu.

Cechy rasowości

Głowa:	owalna, z możliwie najmniejszym, gładkim czołem.
Oczy:	duże, perłowe.

Brwi:	najlepiej podwójne, o delikatnej strukturze i jasnożółtawobiałej barwie.
Dziób:	mocny, gruby u nasady, lekko zagięte na końcu, długi od 18 do 20 mm, jasny, ale w przypadku cętkowanych dopuszczalny jest ciemniejszy. woskówki są małe, gładkie i biało przypudrowane.
Szyja:	średniej długości, szeroka w ramionach, podgardle nieco wklęsłe.
Pierś:	zaokrąglona, nieco uniesiona, szeroka, patrząc z przodu zakrywa całe ciało.
Plecy:	stosunkowo krótkie, zwężający się w kierunku ogona.
Skrzydła:	mocne, lekko opadające, ale nie dotykające podłoża
Ogon:	zdecydowani uniesiony, płaski i tak szeroki, jak długi; tworzy kąt od 60 do 90 stopni z podłożem, złożony z 14 do 20 sterówek, które mogą na końcach mogą być postrzępione. Sterówki ułożone są w jednej płaszczyźnie, a więc przypomina łopatkę. Ogon powinien być o 2 do 3 szerszy od klatki piersiowej.
Nogi:	krótkie, najlepiej z piórami sięgającymi poza palce, pazurki w kolorze dzioba.
Upierzenie:	bogate, ściśle przylegające do ciała.

Odmiany barwne

Biała, czerwona, czarna, żółta, srebrzysta.

Rollery klużańskie mogą być w kolorze jednolitym (monochromatycznym), z pasami, nakrapiane, cętkowane w dwóch lub więcej kolorach (migdałowe). U cętkowanych, cętki powinny być rozmieszczone symetrycznie na całym upierzeniu.

Duże wady

Duże ciało, mała głowa, krótki, ciemny dziób, różnokolorowe oczy, rozwidlony ogon, skręcone sterówki, ogon noszony zbyt nisko, ubogie upierzenie nóg, skrzydła nie zakrywające plecy.

Dane do oceny

Wygląd ogólny – postawa i sylwetka – ogon, – nogi (długość i upierzenie).

Fot. Zdzisław Jakubanis

Roller lugojski (EE 990)

Rum: Roller de Lugoj

N: Lugojer Roller, F: Ruleur de Lugoj, A: Lugoj Roller
Grupa IX – lotne
Obrączka numer 7

Pochodzenie

Rumunia, miasto Lugoj i okolice. Rasa powstała dzięki selekcji w obrębie rollerów orientalnych, zgodnie z upodobaniami hodowców z Lugoj.

Charakterystyka ogólna

Gołąb średniej wielkości, o dziobie średniej długości, skrzydłach noszonych pod ogonem, gładkiej głowie i nieopierzonych skokach.

Czas trwania i styl lotu

Fruwają na średniej wysokości i wykonują długie spiralne salta.

Cechy rasowości

Głowa:	gładka, szeroka, widziana z profilu owalna, tworzy łuk od podstawy dzioba aż do karku.
Oczy:	duże, perłowe.
Brwi:	podwójne, cienkie, białe lub lekko różowawe.
Dziób:	średniej długości, jasny lub nieco ciemny u odmian czarnych, nieco zagięty. Woskówki małe, gładkie, biało przypudrowane.

Szyja:	krótka, noszona pionowo, mocna, z nieco zaokrąglonym gardłem.
Pierś:	szeroka, zaokrąglona, wysunięta do przodu.
Plecy:	krótkie i szerokie.
Skrzydła:	długie, noszone pod ogonem, nie dotykają podłoża.
Ogon:	podniesiony, szeroki, ale nie szerszy od klatki piersiowej, nieco wysklepiony, składa się z od 14 do 18 szerokich sterówek
Nogi:	średniej długości, gładkie. Pazurki są w kolorze dzioba
Upierzenie:	elastyczne, ściśle przylegające do ciała.

Odmiany barwne

Jednolicie czarne, czerwone, żółte, białe, niebieskie z pasami, niebieskie grochowe oraz cętkowane w 2 lub 3 kolorach.

Duże wady

Spłaszczona, kanciasta głowa, ciemny dziób u osobników o czerwonym i żółtym upierzeniu lub czarny u odmian o ciemnym upierzeniu, zapadnięte oczy; czerwone brwi, wąski ogon z mniej niż 14 sterówkami lub zbyt szeroki, długie nogi i długa szyja.

Dane do oceny

Wygląd ogólny – sylwetka – kształt głowy – dziób – kształt i noszeni ogona – oczy i brwi – kolor i rysunek.

Roller gałacki (EE 974)

Rum. Jucător de Galaţi

N: Galatzer Roller, F: Rouleur de Galati, A: Galatz Roller
Grupa IX – lotne
Obrączka numer 7

Pochodzenie

Rumunia, miasto Gałacz. Powstał około 1800 roku, z krzyżówek rollera orientalnego z innymi rollerami i miejscowymi gołębiami lotnymi.

Charakterystyka ogólna

Jest to średniej wielkości gołąb, o harmonijnej budowie, o żywym temperamencie, charakterystycznym dla gołębi lotnych, o postawie nieco pochyłej w kierunku szerokiego ogona, głowie gładkiej, lub z koronką, o średniej długości dziobie.

Czas trwania i styl lotu

Lot trwa około 30 minut i odbywa się na średniej wysokości, w czasie którego wykonują liczne przewrotki do przodu.

Cechy rasowości

Głowa:	od średniej lub dużej wielkości, z szerokim czołem, wypukłym ciemieniem. Począwszy od dzioba – patrząc z boku – z szerokim czołem i wypukłym ciemieniem tworzy łukowatą linię łagodnie opadającą w kierunku szyi. Może być gładka, z koronką z rozetami lub czubkiem, przechodzącym w grzebień na szyi.
Oczy:	perłowe, czasem nieco szare, a u białych żółte lub koloru ziarenka wyki.
Brwi:	podwójne, szerokie, koloru cielistobiałego.
Dziób:	średniej długości, proporcjonalny do głowy, perłowobiały, mocny u nasady,

	prosty, nieco opadający.
Szyja:	średniej długości, mocna u podstawy, noszona pionowo, lekko wygięta, z bardzo delikatnie zaokrąglona pod dziobem.
Pierś:	szeroka, zaokrąglona, wysunięta do przodu.
Brzuch:	zaokrąglony, z bogatym upierzeniem.
Plecy:	szerokie, prosty, opadające w kierunku ogona.
Skrzydła:	długie, szerokie, noszone na, lub pod ogonem.
Ogon:	średniej długości, czerwone, gładkie, pazurki białe.
Nogi:	długi, szeroki, składający się z od12 do 16 sterówek.
Upierzenie:	bogate, elastyczne, dobrze przylegające do ciała.

Odmiany barwne

Biała, niebieska, czarna, żółta, czerwona.

W zależności od rozmieszczenia kolorów na ciele, rozróżnia się odmiany jednobarwne i dwubarwne.

Białe gołębie pochodzą od wszystkich odmian dwubarwnych. Kolor upierzenia powinien być intensywny i błyszczący u osobników o umaszczeniu czarnym, czerwonym i żółtym. Odmiana niebieska z pasami powinna być zdecydowanie jasna.

Modele upierzenia dwubarwnego:

Z kolorowym warkoczem. Głowa, począwszy od dzioba, warkocz (kolorowe pióra z tyłu szyi od głowy aż do ramion), plecy, tarcze skrzydeł i ogon są kolorowe. Białe są: przednia część szyi, pierś (może być kolorowa), brzuch i lotki I rzędu są białe. Głównie występują w kolorze czarnym.

Z kolorową tarczą. Kolorowe są tarcze skrzydeł (u odmiany niebieskiej występują dwa pasy) oraz ogon. Reszta upierzenia jest biała, ale na głowie mogą występować małe kolorowe plamki

Tygrysie (rysunek nieklasyczny). Na kolorowym tle tarcz (nie koniecznie pełnokolorowe), występują nierównomiernie rozmieszczone białe plamki. Kolorowy jest warkocz, także nieliczne plamki na głowie. Ogon jest biały, ale niektóre środkowe sterówki są kolorowe. Tygrysie występują głównie w kolorze czerwonym i żółtym.

Duże wady

Zbyt gruby korpus, nogi krótkie lub długie, upierzone. Ogon wąski lub z ponad 16. sterówkami. Białe pióra w kolorowym ogonie (wyjątek u tygrysich); kolorowa bródka lub podudzia; ciemne oczy (z wyjątkiem odmiany o białym umaszczeniu), znaki asymetryczne; trzyrzędowe lub czerwone brwi; czarny lub szary dziób.

Dane do oceny

Ogólny wygląd – kształt głowy – oczy – brwi – dziób – struktura upierzenia – kolor i rysunek.

Aradzki wysokolotny (EE 933)

Rum: Zburător dungat de Arad

N: Arader Tümmler, F: Haut-volant d'Arad, A: Arad Tumbler
Grupa IX – lotne
Obrączka numer 7

Pochodzenie

Miasto Arad w zachodniej Rumunii. Znany jest od 1850 roku, ale uznany został za rasę w 1955 roku.

Charakterystyka ogólna

Stosunkowo mały gołąb, o nieco wydłużonej sylwetce; bardzo żywotny.

Cechy rasowości

Głowa:	wąska, wydłużona, z lekko uniesionym, prostym czołem. Koronka tylko nieznacznie wystająca ponad ciemieniem, zakończona symetrycznie rozłożonymi rozetkami.
Oczy:	perłowe, jasnoniebieskie, tolerowane nieznaczne piaskowanie; w pierwszym roku życia oczy w kolorze ziarenka wyki.
Brwi:	mogą być podwójne, szare lub cieliste, w zależności od odmiany barwnej.
Dziób:	średniej długości, czarny u osobników niebieskich, rogowy u osobników srebrnych i popielatożółtych; woskówki jasne.
Szyja:	średniej długości, niezbyt mocna, podgardle dobrze zaokrąglone.
Pierś:	szeroka, pełna, nieco uniesiona, umiarkowanie wysunięta do przodu
Plecy:	szeroki, zwężający się ku tyłowi, opadające.
Skrzydła:	średniej długości, spoczywają na ogonie.

Ogon:	średniej długości, wąski, zamknięty.
Nogi:	średniej długości, skoki gładkie, kolor pazurków zgodny z kolorem dzioba.
Upierzenie:	krótkie, przylegające do ciała.

Odmiany barwne

Niebieski, srebrny, popielaty, żółtopopielaty

Kolor i rysunek

Wszystkie kolory czyste i wyrównane. Niebieski z czarnymi pasami na skrzydłach i czarną wstęgą na ogonie; srebrny z ciemnymi pasami na skrzydłach i wstęgą na ogonie; srebrzyste są bardzo jasne lub matowe i mają ciemny półksiężyc na górnej części piersi; popielate i żółtopopielate mają intensywną barwę na szyi, piersiach i pasach. U samców tolerowany jest nieco jaśniejszy kolor głowy.

Duże wady

Masywna budowa, wysokie czoło, oczy w kolorze ziarenka wyki po pierwszym roku życia; obwisłe skrzydła; zbyt niskie położenie rozety; ogon w kształcie wachlarza; nieczyste tarcze.

Dane do oceny

Wygląd ogólny – typ – postawa– głowa – dziób – oczy – kolor – pasy.

Klużański niebieski wysokolotny (EE 975)

Rum. Zburător Albastru de Cluj

N: Klausenburger Blauer, F: Bleu de Cluj, A: Cluj-Napoca Blue
Grupa IX – lotny
Obrączka numer 7

Fot. Zdzisław Jakubanis

Pochodzenie

Rasa wyselekcjonowana po 1800 roku w Kluż-Napoka (Rumunia), z mieszańców różnych ras gołębi lotnych.

Charakterystyka ogólna

Mały gołąb, o krótkim dziobie i wąskim ogonie, o żywym temperamencie, zawsze chodzący na palcach. Pełen wdzięku, z uniesioną klatką piersiową i nieco zakrzywioną szyją, z gładką głową i skokami

Czas trwania i styl lotu

Lot szybki, w grupie, o średnim czasie trwania, na średniej i dużej wysokości. Niektóre gołębie mogą koziołkować (1 lub 2 razy).

Charakterystyka rasowości

Głowa:	gładka, z zaokrąglonym i niezbyt wysoka czołem, z ciemieniem nieco płaskim i z zaokrąglonym karkiem
Oczy:	perłowe.

Brwi:	wąskie, kolor zależny od barwy upierzenia.
Dziób:	krótki, niezbyt mocny, nieco zakrzywiony, tępy, idealnie zamknięty, o barwie odpowiadającej kolorowi upierzenia. Woskówki małe, gładkie i biało pudrowane.
Szyja:	średniej długości, noszona pionowo i nieco zakrzywiona. Podgardle zaokrąglone.
Pierś:	szeroka, zaokrąglona, nieco wysunięta i uniesiona.
Plecy:	umiarkowanie długie, proste, pochylone w stronę ogona.
Skrzydła:	długie, proste, szpiczaste, z uniesionym stawem łokciowym i z lotkami noszonymi powyżej lub po bokach ogona
Ogon:	składa się z 12 sterówek, jest długi, wąski, noszony nieco ukośnie, ale nie dotyka podłoża.
Nogi:	gładkie, koloru czerwonego, średniej długości, ale wydają się wyższe ze względu na chodzenie „na czubkach” palców. Kolor pazurków odpowiada kolorowi upierzenia.
Upierzenie:	krótkie, gładkie, przylegające do ciała.

Odmiany barwne

Niebieski, srebrzysty, popielaty, popielaty, żółtopopielaty.

Wszystkie odmiany posiadają na skrzydłach po dwa kolorowe pasy, w kolorze zależnym od koloru podstawowego. Pióra na kuprze są zawsze kolorowe.

Duże wady

Duży korpus; masywna konstrukcja; duża głowa, kwadratowa lub trójkątna; dziób długi, gruby lub spiczasty; brwi podwójne lub mięsiste; staw łokciowy ukryty w upierzeniu piersi; wiszące skrzydła; zad wyblakły lub biały; brak poruszania się na palcach; niezgodność koloru dzioba, powiek i pazurków z kolorem upierzenia

Dane do oceny

Wygląd ogólny – rysunek – głowa – oczy – brwi – ogon – skrzydła.

Fot. Zdzisław Jakubanis

Lotny kasztanowobrunatny z Krajowy (EE 973)

Rum. Castaniu de Craiova

N: Craiovaer kastanienbrauner Tümmler, F: Haut-volant de Craiova, A: Craiova chestnutbrown Tumbler
Grupa IX – lotne
Obrączka numer 7

Pochodzenie

Rasa wyhodowana została w Krajowie (Rumunia). Obecnie hodowana jest wyłącznie ze względu na cechy zewnętrzne.

Charakterystyka ogólna

Mały gołąb, o krótkich nogach, poziomej postawie, bogatym i długim upierzeniu, bardzo szerokim ogonie noszonym w górze, o wdzięcznym, kaczkowatym chodzie.

Cechy rasowości

Głowa:	mała, gładka, niezbyt wypełniona, prawie okrągła, z szerokim, pionowym czołem, nieco wypukłym; z prostym i poziomym ciemieniem oraz szerokim, zaokrąglonym karkiem.
Oczy:	żółte.
Brwi:	duże, podwójne, cienkie, w kolorze żółtobiałym.
Dziób:	średniej długości, w kształcie stożka, mocny u nasady, biały, z czołem tworzy kąt rozwarty. Woskówki małe, gładkie, biało przypudrowane.
Szyja:	stosunkowo długa, sprawiająca wrażenie szerokiej ze względu na długie,

	puszyste upierzenie. W rzeczywistości jest cienka i pełna wdzięku, wygięta jak szyja łabędzia, z dobrze zaokrąglonym podgardlem.
Pierś:	szeroka, zaokrąglona, noszona wysoko.
Brzuch:	noszony poziomo, blisko podłoża, pokryty puszystym upierzeniem.
Plecy:	krótkie, wklęsłe, wnoszące się w kierunku ogona.
Skrzydła:	długie, nieco wygięte, zawsze noszone poniżej ogona, opadające. Pióra pokrywające tarcze skierowane są w dół.
Ogon:	o długości od 12 do 14 cm, z od 14 do 17 szerokimi sterówkami, uniesionymi pod kątem od 35 do 90° do podłoża. Powinien mieć kształt otwartego wachlarza, płaski lub lekko wklęsły.
Nogi:	krótkie, około 7 cm, gładkie, w kolorze czerwonym, z białymi pazurami.
Upierzenie:	składa się z długich piór, jest gęste i puszyste.

Odmiana barwna

Kasztanowobrązowa

Od nasady dzioba po nasadę ogona intensywna kasztanowobrunatna, z zielonkawym metalicznym połyskiem. Na końcach lotek I i II rzędu znajdują się szare plamki otoczone kolorem podstawowym. Na końcu sterówek znajduje się szeroki, wyraźnie widoczny pas w kolorze szarym lub białym, a końcówka każdego pióra jest koloru kasztanowego.

Wyróżniamy:

– jednokolorowe,
– z białymi śliniaczkami,
– z białymi obrożami wokół szyi (kołnierzyk).

Najpopularniejsze są z białymi śliniaczkami lub kołnierzykami. Nie wystawia się osobników o białych lub żółtych plamkach.

Duże wady

Gruba lub długa budowa; niewłaściwy kolor; długi, cienki, krzyżujący się dziób; oczy zapadnięte lub wypukłe; czerwone brwi; krótka szyja; pierś przecięta pionową bruzdą; długi, prosty grzbiet; wąski ogon, noszony poziomo z rozwidlonymi, krzywo ustawionymi lub jaskółczymi sterówkami.

Dane do oceny

Wygląd ogólny – kształt i postawa ciała – kształt i noszenie ogona i skrzydeł; kształt głowy i dzioba – kolor i znaki – kolor oczu i dzioba.

Rumuński wiśniowoczerwony wysokolotny (EE 1002)

Rum. Zburător Vişiniu Românesc

N: Rumänischer kirschroter Hochflieger, F: Haut-volant Roumain Visiniu, A: Romanian cherry-coloured Highflier
Grupa IX – lotne
Obrączka numer 7

Fot. Zdzisław Jakubanis

Pochodzenie

Rumunia, miasto Bukareszt. Stara rumuńska rasa wyselekcjonowana w Bukareszcie i okolicach. Później hodowano ją w innych regionach Rumunii. Pochodzenie nie jest dokładnie znane. Po raz pierwszy wspomniano o nim w 1935 roku w książce „Porumbeii" autorstwa Gh. Bostina Lipanesti, a następnie w 1963 roku prof. Stefan Peterfi zdefiniował wzorzec rasy i opublikował go w książce „Cresterea porumbeilor".

Charakterystyka ogólna

Gołąb średniej lub małej wielkości, o proporcjonalnej budowie ciała, wiśniowoczerwonym upierzeniu z metalicznym połyskiem, z gładkimi skokami i gładką głową, o krótkich nogach i poziomej postawie.

Czas trwania i styl lotu

Zazwyczaj lata na średnich i dużych wysokościach, bez wykonywania salt. Lata w grupach, szybko uderzając skrzydłami. Spotykamy również latające samotnie.

Cechy rasowości

Głowa:	mała, gładka, w kształcie sześcianu z zaokrąglonymi krawędziami. Czoło jest wysokie, a szyja lekko wygięta.
Oczy:	pomarańczowe.
Brwi:	podwójne, koloru białego.

Dziób:	średniej długości i grubości, koloru białego, nieco zakrzywiony, woskówki małe, gładkie, biało przypudrowane.
Szyja:	krótka, lekko pochylona do przodu, nieco wygięta.
Pierś:	umięśniona, zaokrąglona i wysunięta do przodu.
Plecy:	nieco wklęsłe.
Skrzydła:	długie, szerokie i opadające.
Ogon:	szeroki, nieco luźny i wygięty, z od 15 do 17 sterówkami.
Nogi:	krótkie, gładkie, z białymi pazurkami.
Upierzenie:	pełne, elastyczne, błyszczące, ściśle przylegające do ciała.

Kolor i rysunki

Ciemnoczerwonowiśniowy

Kolor powinien być żywy, jednolity, na całym ciele, z metalicznym połyskiem.

Ze względu na rysunek wyróżniamy:

– jednokolorowe (preferowane),
– z białymi kołnierzykiem wokół szyi (preferowane),
– z białymi plamami na tarczach,
– z białymi śliniaczkami,
– z białymi plamami na karku.

Wszystkie odmiany mogą mieć czerwony lub biały ogon.

Sterówki mają biały pas na ogonie (tworzą je wyraźnie widoczne lusterka), koniec każdego pióra jest całkowicie czerwony. Podobnie jest na lotkach. Lusterka na ognie i lotkach u samic mogą być białoszare i trochę mniejsze niż u samców.

Gołębie z białym ogonem muszą mieć całkowicie białe górne i dolne pokrywy ogonowe (nadogonie i klin) oraz białe plecy. Biały kolor powinien zaczynać się jak najbliżej karku, ale między nim a obrożą powinna znajdować się przerwa w kolorze czerwonym.

Małe wady

Nieznacznie rogowy kolor dzioba u samic; obecność białych piór na nogach; pazurki w innym kolorze niż dziób; przerwa w białym kołnierzyku wokół szyi (kołnierzyk przerwany lub kołnierzyk biały usiany czerwonymi piórami). Lustra na skrzydłach nie wystarczająco widoczne. Zapadnięte oczy.

Duże wady

Duże korpus o grubej strukturze, jasny lub wyblakły kolor (brak połysku); głowa wąska i długa; oczy w kolorze innym niż pomarańczowym lub w różnych kolorach; wąskie brwi lub w kolorze innym niż biały. Ogon płaski lub wąski. Biały lub niebieski kolor na brzuchu i/lub skrzydłach; wysokie nogi; odbarwione skrzydła; całkowity brak luster zarówno na skrzydle, jak i na ogonie; u osobników o białym ogonie, obroża i ogon tworzą ciągły, biały obszar. Obecność jednego lub więcej piór w ogonie w kolorze innym niż podstawowy.

Dane do oceny

Wygląd ogólny – kolor i znaki – kształt głowy i dzioba, wstęga na ogonie, noszenie skrzydeł i ogona.

Tłum. MU

71. Saksoński złocisty (Szł)

EE: Sachsengold (SaG)
Grupa: rasy małe
W Republice czeskiej: Czeski czerwony

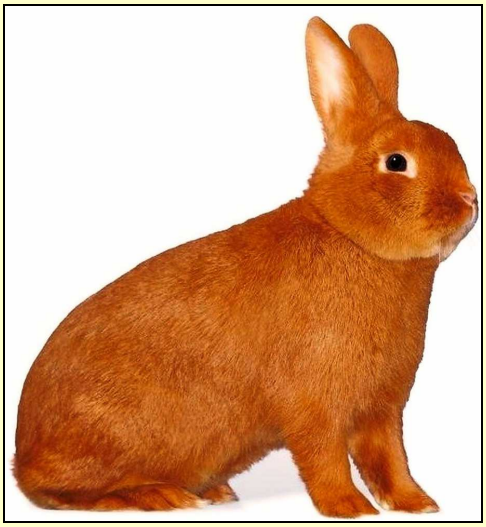

Dane do oceny	Punkty
1. Typ, korpus i budowa	20
2. Waga	10
3. Okrywa włosowa	20
4. Głowa i uszy	15
5. Barwa okrywy i wyrównanie	15
6. Barwa podszycia	15
7. Stan opieki	5
Razem	**100**

1. Typ, korpus i budowa

Tułów krótki, krępy, linia grzbietu równa i dobrze zaokrąglona. Samica jest nieco delikatniejsza od samca i nie ma podgardla, ale starsze samice mogą mieć podgardle.

Małe i duże wady

Zobacz „Ogólne”.

2. Waga

Skala oceny wagi

Kg	Od 2,25 do 2,50	ponad 2,50 do 2,75	ponad 2,75 do 3,25
Punkty	8	9	10

Normalna waga 2,75 kg, minimalna 2,25 kg, maksymalna 3,25 kg.

3. Okrywa włosowa

Owłosienie jest średniej długości, równomierne i bardzo gęste. Uszy są dobrze owłosione.

Małe i duże wady

Zobacz „Ogólne”.

4. Głowa i uszy

Głowa jest krótka i szeroka, osadzona blisko tułowia. Uszy są krótkie, mocne i stabilne, a ich długość odpowiada wielkości tułowia. Idealna długość uszu wynosi od 9,0 do 11,0 cm.

Małe wady

Niewłaściwy kształt głowy. Cienkie, pomarszczone uszy, nieco krótsze lub nieco dłuższe, nie odpowiadające rozmiarowi i typowi rasy.

Duże wady

Kształt głowy znacznie odbiegający od typu lub płci. Zupełnie inny sposób noszenia uszu. Długość uszu mniejsza niż 8,5 cm i większa niż 12,0 cm.

5. Barwa okrywy i wyrównanie

Kolor okrywy włosowej jest intensywnie czerwonożółty i rozciąga się na całym ciele. Brzuch, nogi i ogon są tego samego koloru. Oczy są brązowe, pazurki koloru rogowego, im ciemnieje tym lepiej. Dotyczy to także obszaru brzucha. Brzuch jednak może być nieco jaśniejszy. Dopuszczalny jest kremowy spód ogona.

Małe wady

Trochę jasnego koloru na okrywie włosowej. Nieco jasne lub ciemne krawędzi uszu; Część klatki piersiowej jasna lub ciemna, a także przednich kończyn.

Duże wady

Zbyt jasny, blady kolor okrywy włosowej. Okrywa mocno przeplatana czarnymi lub białymi włosami; czarne obwódki uszu. W okrywie wyraźnie widoczne białe plamki. Całkowicie biały kolor brzucha lub spodnia część ogona. Różny kolor oczu, dwa różne kolory pazurków lub pazurki bez pigmentu.

6. Barwa podszycia

Barwa podszycia powinna być jak najbardziej zbliżona do barwy okrywy. Powinna być czysta i sięgać do nasady włosów. Im wyraźniejszy kolor podszycia, tym lepiej.

Małe wady

Smugi na kolorze podszycia; pokazujący się kolor pośredni.

Duże wady

Duże zanieczyszczenia lub brak koloru podszycia; wyraźny kolor pośredni.

7. Warunki opieki

Zobacz »Ogólne«

Tłum. MU

Filatelistyka

1. **Poczta Rumunii** wprowadziła w roku 1982 do obiegu pocztowego z okazji Wystawy Klubowej Gołębi Ras Rumuńskich w Buzau karty pocztowe ze znaczkami pocztowymi przedstawiające rumuńskie gołębie rasowe. Na kartach i znaczkach pocztowych są zaprezentowane następujące rasy gołębi, od góry: gołoszyjka rumuńska i niżej, rumuński rdzawy Orbetana.

2. Poczta Wysp Alandzkich (*Wyspy Alandzkie – archipelag i jednostka administracyjna Finlandii, położony na Morzu Bałtyckim u wejścia do Zatoki Botnickiej, obszar szwedzkojęzyczny, waluta – euro)* wprowadziła w roku 2000 do obiegu kartę pocztową przedstawiającą zwierzęta gospodarskie: owcę, krowę i kury.

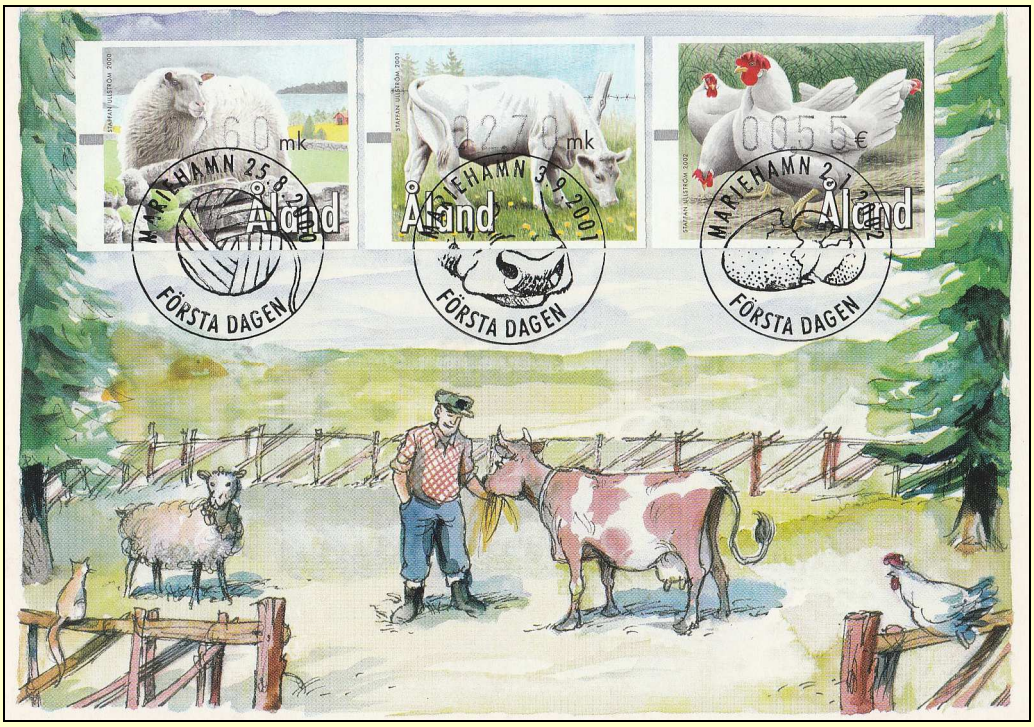

3. Poczta Wietnamu wprowadziła w roku 1990 do obiegu pocztowego znaczki pocztowe przedstawiające złote rybki (karasie złociste) w odmianach, góra od lewej: 2 fantaile, niebowid, na dole od lewej: pyzatka, szubunkin i czerwony kapturek.

4. Poczta Mongolii wprowadziła w roku 1986 do obiegu pocztowego znaczki pocztowe przedstawiające suhaka stepowego (*parzystokopytny ssak z podrodziny antylop, żyjący na pustynnych stepach Mongolii, zagrożony wyginięciem).*

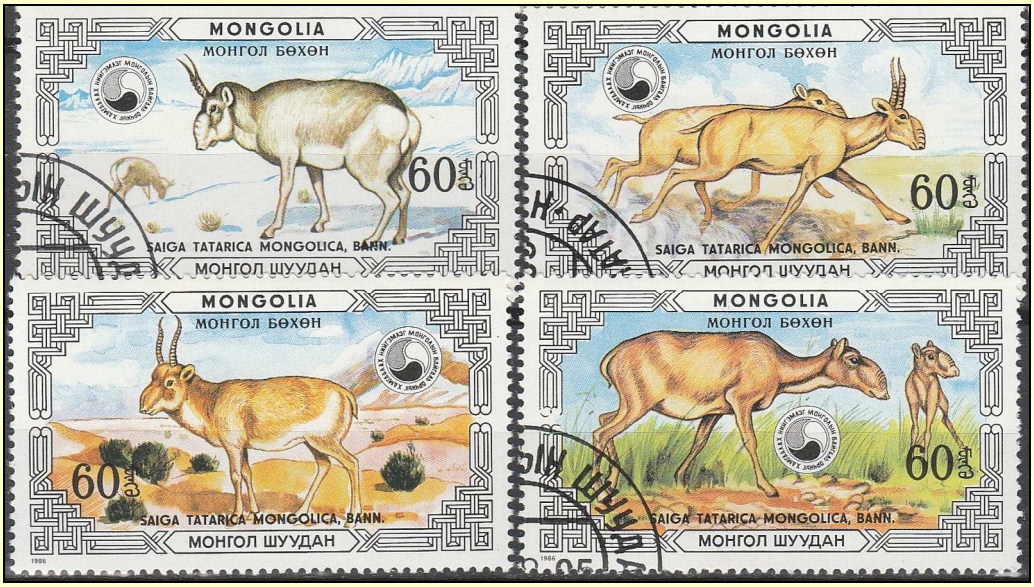

5. Poczta Mikronezji (*państwo wyspiarskie, ponad 600 wysp, na Oceanie Spokojnym, o klimacie tropikalnym z bardzo dużą ilością opadów. Od 1986 roku niepodległość, język urzędowy angielski, waluta - $ amerykański*) wprowadziła do obiegu bez daty, dwa bloczki znaczków pocztowych przedstawiających ptaki Mikronezji. Na bloczku jedno-znaczkowym występuje papuzik trójbarwny, a na bloczku z sześcioma znaczkami występują, góra od lewej: rybitwa biała, kur bankiwa, kormoran białolicy, niżej: modrzyk zwyczajny, mniszka czarnogłowa i szklarnik białorzytny.

6. Poczta Jersey (Dżersej) (*wyspa zależna od Wielkiej Brytanii, w archipelagu Wysp Normandzkich w kanale La Manche, powierzchnia 117 km^2, klimat oceaniczny, lato ciepłe, zima łagodna, bezśnieżna, całoroczne opady deszczu. Język urzędowy, głównie angielski, waluta funt jersey = funt szterling*) wprowadziła w roku 2003 do obiegu pocztowego znaczki pocztowe prezentujące drobne zwierzęta z otoczenia człowieka, od lewej: kawia domowa, kanarek i papużka falista, chomik, królik (biały reks) i pies labrador.

7. Poczta Polska wprowadziła do obiegu pocztowego w roku 1960 serię znaczków pocztowych z cyklu „Ptaki chronione w Polsce”. Na znaczkach zostały pokazane następujące ptaki, góra od lewej:

orzeł przedni, kruk, bielik, bocian czarny, kormoran, drozd skalny, pomurnik, zimorodek, puchacz, kraska, krótkoszpon i drop.

8. Poczta Polska wprowadziła do obiegu pocztowego w roku 1994 serię znaczków pocztowych oraz arkusik z cyklu „Ryby akwariowe”. Seria znaczków prezentuje, od lewej: zbrojnika niebieskiego, skalary, mieczyki Hellera, neony Innesa i gupiki.

Prezentowane walory filatelistyczne pochodzą ze zbiorów pana Janusza Marchelskiego i Stanisława Zająca (polskie).

Opracowanie: Zdzisław Jakubanis